

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допускається до захисту
Зав. кафедри міжнародних економічних відносин
І.М. Грабинський
« ____ » _____ 2022 р.

Ферентюк Мар'ян Васильович

**Торгово-економічна та військово-політична співпраця країн членів
“Люблінського трикутника”**

Магістерська робота

Спеціальність 292 – Міжнародні економічні відносини (освітньо-
професійна програма – «Міжнародний менеджмент»)

Науковий керівник:
професор/доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Грабинський Ігор Михайлович

Львів – 2022

Зміст.

Вступ.....	4
1.Передумови політико-економічної співпраці між Литвою, Польщею та Україною.....	5
2. Історія створення Люблінського трикутника.....	12
3. Особливості політико-економічної співпраці країн-членів «Люблінського трикутника»	16
3.1. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво з Республікою Польща	16
3.2. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво з Республікою Литва.....	24
4.Військова допомога та співпраця України,Литви та Польщі.....	26
5.Перспективи співпраці України, Литви та Польщі.	40
5.1. Перспективи відносин Польщі та України.....	40
5.2. Перспективи співпраці з Литвою.....	45
Висновки.....	49
Список використаних джерел.....	51

Вступ.

Стосунки України з країнами - сусідами були завжди нестабільними. Ще починаючи далеко до її незалежності Україна була як бажаним союзником, так і бажаною територією, якою багато хто хотів володіти. Саме тому вивчення відносин, їх аналіз та подільні зв'язки були, є і будуть важливими. Кооперація та відносини між країнами завжди є необхідними. В цьому і полягає актуальність даної теми. Станом на 2022 рік Люблінський трикутник виглядає найбільш перспективним союзом, опереджаючи навіть НАТО та ЄС. Також для України вигідно мати союз з країнами, що є членами НАТО та ЄС. Звертаючи увагу що Україна рухається в напрямі співпраці та становлення постійним членом цих альянсів, така співпраця тільки цьому сприяє. Також за умов війни на території України - данний союз є неймовірно важливим. Данну тему аналізували багато економістів, в найбільшому числі - українські, польські та литовські. Серед таких Гітанас Неуседа, Януш Левандовський, Вознюк Юрій Володимирович та багато інших. Інформаційна база дослідження - економічні статті, роботи економістів та зібрані джерела інтернету. Найкращим способом аналізу буде теоретичний аналіз доступних джерел. Головною метою є зрозуміти як утворився данний союз, як він впливає на держави члени та що це принесе у майбутньому. Також важливим питанням є те, як працює союз у стані війни в Україні.

Передумови політико-економічної співпраці між Литвою, Польщею та Україною.

Починаємо з того, що є величезна кількість засад для створення люблінського трикутника. Історія повна інформації щодо тісних відносини Польщі, України та Литви. Війни, договори, економічні, політичні, торгові відносини між цими країнами починаючи з люблінської та крестівської унії. Досить яскравим доказом є навіть те, що Польща використовує “Європейську унію”, а не “Європейський союз”. Саме з люблінської унії бере початок тісний зв’язок даних держав.

Заснування «Люблінського трикутника» має ґрунтовні засад нічі інституціональні основи: насамперед, багатіві кове історичне коріння. Цього не слід недооцінювати у контексті економічного обґрунтування основ функціонування «Люблінського трикутника». Більш того, економічне обґрунтування функціонування такої нової платформи співпраці має виходити з інституціональних підвалин й бути об’єктивним: урахувати їх як позитивні, так і негативні складові-прояви. Буде науково некоректним залишати поза увагою кілька інституціональних обставин, які лише на перший погляд є несутєвими. За сучасним державним устроєм Європи створене відповідно до Люблінської унії Королівство Польщі і Велике князівство Литви включало території не тільки сучасної Польщі, Литви та України (як то є поширеним), а й певні території багатьох інших країн: сучасної Білорусі, Російської Федерації, Латвії, Естонії, Словаччини, Угорщини, Румунії та Молдови. Загалом, за оцінками сучасних польських науковців, ці території при створенні Федеративної - держави склали 865 тис. км та 7 млн населення, а в окремі часи її історичного розвитку як за площею, так і за кількістю населення - й значно більше.[4]

Тобто, за підсумками Люблінської унії була утворена найбільш велика держава тодішньої Європи. Окрім цього, слід чітко усвідомлювати: події, пов’язані з Люблінською унією, ведуть свій відлік ще з династичної Крєвської унії між Великим кня зівством Литви та Польщею (дана важлива обста вина також недооцінюється, або взагалі ігнорується більшістю дослідників). Крєвська унія була підписана у 1385 р. у тоді знаменному замку, котрий знаходився на території князівства Литви - сучасного Сморгонського району Гродненської області Білорусі. Також, необхідно брати до уваги положення ще п’яти уній, засновуваних на продовження Крєвської унії: Віленсько-Радомської (1401 р.). Городельської (1413 р.),

Краківсько-Віленської (1419 р.). Гродненської (1432 р.) та Мельницької (1501 р.). Однак багато у чому регулювання міжнаціональних і соціально-економічних питань відповідно до цих п'яти уній мало своєрідний хвильоподібний характер з відкатними явищами.

Що є досить цікавим, дана унія стала першим на найпотужнішим договором у світі. З нього почали брати приклад багато інших країн для власних союзів та договорів.

Безпосередньо Люблінська унія проходила складно: розпочалась вона у січні, кілька раз була під загрозою зриву (найбільша загроза сталась у березні, коли литовська делегація без будь-яких попереджень навіть покинула Люблін, ситуацію лише за кілька тижнів вдалося врятувати завдяки дипломатичному мистецтву українських представників - воєвод українських земель). Відповідно до підсумкових умов Люблінської унії, підписаної 28 червня, Королівство Польщі і Велике князівство Литви включали території шести українських воєводств. Це - Руське (Галичина), Київське, Брацлавське, Белізьке, Волинське та Подільське воєводства. Примітним є й те, що Волинь, Поділля та Київщина до Люблінської унії були у складі Князівства Литви (для них з переходом до Королівства Польщі у складі єдиної федеративної держави було збережено дію II Литовського статуту, котрий давав певні привілеї у регулюванні адміністративно-політичних, правових, соціально-економічних відносин і використання старокиївської мови навіть у діловодстві). У 1618 р. до Люблінської унії приєдналося й відторгнуте від Московського князівства Чернігівське воєводство.[1]

Політичним устроєм створеної Федеративної держави Королівства Польщі і Великого князівства Литви стала шляхетська демократія з виборним королем і спільними для Королівства та Князівства Сеймом і Сенатом. Була запроваджена спільна зовнішня політика, ліквідовані митні кордони, прийнята єдина монетна політика. Натомість, казна залишилася окремою і для Королівства, і для Князівства; певні відмінності залишалися також у регулюванні соціальних відносин. Основу господарювання на території всієї Речі Посполитої складало хуторське (фільваркове) господарювання і відробітна рента. Активно створювані хутори-фільварки, котрі являли собою багатогалузеві господарства, були зорієнтовані на первинну переробку сільськогосподарської сировини з її наступним постачанням через Гданськ до країн Західної Європи (за обсягами виробництва зерна Річ Посполита була найпершою у Європі). При цьому зароджувалася добувна, метало переробна та ткацька промисловість, активно утворювалася міська

поселенська мережа (разом з тим, території Лівобережної України протягом XVI - на початку XVII ст. залишалися малонаселеними).

Показником соціально-економічного та культурного розвитку українських воєводств Королівства Польщі та Великого князівства Литви є створені вищі навчальні заклади одні з перших для усїєї Центральної та Східної Європи: Острозька академія (1576 р.) та Києво-Могилянське братство (1615 р.): з 1632 р. Києво-Могилянська академія. На ці часи припадає й заснування першого вищого навчального закладу Литви (й усїєї Балтії та загалом Північної Європи) - Єзуїтської академії Вільнюсу: майбутнього Вільнюського університету (1579 р.)[5]

I Річ Посполита протягом практично двох століть була однією з трьох найвпливовіших держав світу (слід також ураховувати, що території інших двох надвеликих держав - Османської та Московської імперій, значною мірою знаходилися поза межами європейського континенту).

Об'єктивність є такою: стосовно України, як до речі й Литви, Люблінська унія мала й негативні наслідки: насамперед, у національній, соціальній і релігійній сферах. Положення Люблінської унії щодо Волинського, Брацлавського та Київського воєводств, що вони приєднуються до Королівства Польщі та Великого князівства Литви як «рівні до рівних, вільні до вільних», витримувалися лише протягом перших кількох десятиліть.

Поширення таких проявів, та ще й на тлі різкого загострення низки питань тодішньої світової політики, стали своєрідним каталізатором проведення у 1654 р. Переяславських зборів частини представників Запорозького козацтва під головуванням Гетьмана Богдана Хмельницького (пізніше такі збори отримали назву «Переяславська рада»). На них було прийнято рішення про прохання війська Запорозького до Російського царя Олексія Михайловича про об'єднання з Російським царством.[5]

Історична наука (особливо, вітчизняна) з незрозумілих причин поза увагою залишає діяльність на ступника Богдана Хмельницького Івана Виговського: Гетьмана війська Запорозького, Голови козацької держави у Наддніпрянській Україні (1657-1659 рр.), Великого князя Руського (1658-1659 рр.). Його дипломатичне мистецтво та надзвичайні організаторські здібності (а ще він був справжнім воїном) втілювалися у державницький підхід.[3] Це дало можливість заключити у 1658 р. Гадяцький договір, відповідно до якого до Речі Посполитої у якості рівноправного з Королівством Польща та Великим князівством Литва до Речі Посполитої

приєднувалося Велике князівство Руське (у складі Київського, Брацлавського та Чернігівського воєводств).

Однак остаточно ратифікований Сеймом Речі Посполитої варіант Гадяцького договору значно відрізнявся, не на користь України, від попередньо підписаного: положення щодо суб'єктності й рівноправності Князівства Руського було вилучено. Андрусівське перемир'я між Річчю Посполитою та Російським царством (1667 р.), котре було підписано потайки від України, а потім і Вічний мир між Річчю Посполитою та Російським царством (1686 р.) остаточно завершили поділ України на Правобережну та Лівобережну. Згодом було втрачено і Гетьманську українську козацьку державу (1649 - 1764 рр.).

Загальним дезінтеграційним чинником нестабільності Королівства Польщі та Великого князівства Литви і Речі Посполитої була так звана полонізація: намагання Польщі занадто домінувати у створеній державі. Вкрай негативним чином внаслідок кількох складних суспільно-політичних й історичних трансформацій міжнародної політики це торкнулося й Польщі. Своє існування 1 Річ Посполита втратила за підсумком так званих розділів Польщі між Ерцгерцогством Австрія, Королівством Пруссія та Російською імперією: першого (1772 р.), другого (1793 р.) та третього (1795 р.) розділів. Напередодні першого поділу площа і Речі Посполитої складала 718 тис. км, а населення - 12,3 млн; на початку XVII ст. Її площа досягала найбільшої по значки - 990 тис. Км.

З огляду на узагальнюючу еволюцію цивілізаційного розвитку, є всі підстави зазначити: у цілому для України, як і для Литви та, безумовно, - для Польщі, Люблінська унія стала потужним двигуном їхнього опанування загальноєвропейських цінностей (а багато у чому, такі цінності були народжені саме Річчю Посполитою) й економічного та інституту національного розвитку. До речі, саме під час підписання Люблінської унії на світовій мапі вперше з'явилася загальна назва шести (а потім і семи) українських воєводств - «Україна».[6]

У польському суспільстві у цілому, а не тільки у польському істеблїшменті й політикумі, усвідомлення й державницька ідеологія Люблінської унії аж ніяк не згасали.

За історичним виміром це вже дуже швидко отримало свій логічний прояв. У XIX ст. під гаслом відродження Речі Посполитої у складі Польщі, Литви, Латвії, Білорусії та Правобережної України сталися польсько-російські війни: 1830 - 1831 рр. (Листопадне повстання) та 1863-1864 рр. (Січневе повстання). Значною мірою такі ж ідеї були поширені і під час Краківського військового повстання 1846 р.

Цілком природньо, що з відродженням держави Польща - II Речі Посполитої (1918-1939 р.) така суспільна свідомість і об'єктивно, і суб'єктивно мала отримати спроби свого подальшого втілення.

Одразу після закінчення I світової війни їх найбільш активно провадив Ю. Пілсудський - засновник II Речі Посполитої; є примітним, що народився у Литві й усім своїм життям був дуже, хоча й не однозначно, пов'язаний з Україною. Відповідні дипломатичні спроби Ю. Пілсудського щодо відродження Люблінської унії втілилися у його концепції «Міжмор'є»: створенні конфедеративної держави від Балтійського до Адріатичного і Чорного морів - звідси і назва такого задуму. За ідеєю Ю. Пілсудського, Міжмор'є мало б включати Польщу, Фінляндію, Литву, Латвію, Естонію, Чехословаччину, Угорщину, Югославію, Білорусь й Україну (за окремими даними, й Грузію).[11]

З початком II світової війни у найважчі для Польщі часи ідеологію Люблінської унії активно втілював у життя довічний «візаві» Ю. Пілсудського - прем'єр міністр Польщі в еміграції В. Сікорський (народився в Західній Галичині). Він розпочав реальну дипломатичну й підготовчу військову діяльність щодо створення Польсько Чехословацької конфедерації (у складі Польщі, Чехословаччини та Угорщини). Важко розглядати перспективи Польсько Чехословацької конфедерації: за нез'ясованих обставин В. Сікорський у 1943 р. загинув в авіаційній катастрофі.

Після II світової війни найбільш авторитетним послідовником широкої об'єднавчої ідеології Люблінської унії був Папа Іван Павло II (пам'ятаємо, що мама майбутнього понтифіка родом була з Холмщини; сам він був спочатку студентом, а потім професором Люблінського католицького університету, а у 1956 - 1959 рр. очолював його кафедру етики). Активні намагання Папи Івана Павла II втілити ідеї християнства у Конституцію Європейського Союзу, визнання святих Мефодія і Кирила його заступниками, й загалом - багаторічна діяльність понтифіка щодо зміцнення Євросоюзу, ґрунтувалися на засадничій ідеї Папи Івана Павла II у повній справі: «Від Люблінської унії - до Європейської унії» (примітним є й те, що

у польській мові практично не вживається поняття «Європейський Союз»; як правило, - «Європейська унія» та похідні терміни).

На рубежі 80-90-х років ХХ ст. підхід державницького відновлення з активним спиранням на таку багатовіковну поширення у діяльності профспілкових і національно-визвольних рухів Польщі, Литви та України: «Солідарності», «Саюді су» та «Народного Руху України».

У сучасній Польщі показовою є діяльність щодо подій, пов'язаних з Люблінською унією, теперішнього Президента III Речі Посполитої (вона, відповідно до Конституції, бере свій відлік з 1989 р.) А. Дуди. Його однією з перших зовнішньополітичних ініціатив після обрання в 2015 р. Президентом Польщі стала ідея створення «від Балтійського моря до Адріатичного та Чорного моря» «осередку, який був би свого роду угодою між країнами Центральної та Східної Європи». При цьому, жодним чином мова не йшла про наміри щодо заснування будь-якого державного утворення (у сучасних умовах у подібній площині питання взагалі не може розглядатися), не було названо потенційних членів - учасників та кого «осередку» та прізвище Ю. Пілсудського. Однак його ідея «Міжмор'я» як загальна вихідна щодо даної ініціативи А. Дуди стала абсолютно зрозумілою. Вкрай примітним є й те, що рішення про створення «Люблінського трикутника» було повідомлено навіть до інавгураційної промови А. Дуди після обрання в 2020 р. вдруге Президентом Польщі: подібних прикладів у світовій дипломатиці обмаль.

Багатовікове співіснування Польщі, Литви та України, яке має спільні історичні, національні, культурні, ментальні та багато у чому, релігійні коріння, цілком природньо втілюється у достатньо вагомий економічний потенціал співпраці. У сучасних умовах країни «Люблінського трикутника» складають за площею 981 тис. км² та 83 млн громадян за кількістю населення; це - визначальний показник стабільного потенційного розвитку внутрішнього ринку засновників «Люблінського трикутника». До того ж, це - територія, яка у самому прямому сенсі не тільки займає центральне положення на європейському континенті та має вихід до Балтійського моря (і Північного льодовитого океану) й Чорного моря (через Серединне море - до Атлантичного океану). Це - територія, яка на 100% перетинає автомобільне, залізничне та повітряне сполучення між Західною Європою та Східною Європою (а далі - країни Середньої та Південно-Східної Азії, Японія та Китай); між Північною Європою та Південною Європою (і далі - Близького Сходу та Індії).

За оцінками Світового банку за підсумками 2019 р. валовий внутрішній продукт Польщі, Литви та України перевищив 800 млрд дол. США [18]. Сукупний обсяг товарообороту Польща - Україна, Литва - Україна та Польща - Литва вже сягає 14 млрд дол. США. За умовним рейтингом в межах сучасного Європейського Союзу за показниками ВВП та товарообігу сукупний економічний потенціал країн Люблінського трикутника» посів би п'яту позицію: після Німеччини, Франції, Італії та Іспанії. З урахуванням того, що, наприклад, за сукупними обсягами ВВП Німеччина, Велика Британія та Франція склали понад 50% ВВП Євросоюзу навіть на час членства у ньому Великобританії, - умовну п'яту сходинку у сучасному Європейському Союзі об'єктивно слід вважати пристойним показником з 27 країн-членів співдружності.

Дві країни «Люблінського трикутника» є носіями унікального соціально-економічного явища - так званих «економічних див. Литва разом з іншими Балтійськими тиграми досягла «економічного дива» у 2000 - 2007 рр. Польща вже понад 30 років знаходиться на висхідній стадії соціально-економічного розвитку. До речі, за цим показником (кількістю років без від'ємних показників розвитку) Польща вже залишила позаду Францію («французьке економічне диво») та Сінгапур («сінгапурське економічне диво»). Залишилася лише одна країна в світі, яка має більш тривалий термін сталого соціально-економічного розвитку - Китай («китайське економічне диво»). [7]

В умовах реально діючого «Люблінського трикутника» досвід Польщі та Литви щодо імплементації форм, механізмів діяльності та стандартів Європейського Союзу й забезпечення стабільного тривалого соціально-економічного розвитку може бути адаптовано Україною значно ефективніше. Тим більше, - за умов отримання Україною «Зони вільної та всеосяжної торгівлі з Європейським Союзом» («Зони вільної торгівлі+ з ЄС»).

Виходячи зі структури національних економік Польщі, Литви та України й сучасної кон'юнктури світових ринків товарів і послуг за галузевою ознакою найбільш ефективною співпраця країн і безпосередньо бізнес-структур у межах «Люблінського трикутника» може бути в агропродовольчій сфері, логістиці та енергетиці.

Для України досвід соціально-економічного розвитку Польщі та Литви цінним може бути також з погляду створення євро регіонів і налагодження транскордонного співробітництва та відносно створення й регулювання діяльності вільних економічних зон (особливо цінним це може бути у

контексті створення вільних економічних зон - територій пріоритетного розвитку у Донецькій та Луганській областях).

Історія створення Люблінського Трикутника.

Люблінський трикутник (лит. Liublino trikampis, пол. Trójkąt Lubelski) – міжнародна регіональна ініціатива, що була започаткована 28 липня 2020 року з метою посилення політичного діалогу, довіри та стратегічного партнерства між Литвою, Польщею та Україною у сфері безпеки та оборони, підтримки розвитку економічної співпраці та культурного обміну. Люблінський трикутник (далі – ЛТ) покликаний сприяти інтеграції України в Європейський Союз і НАТО та координації спільної протидії російській агресії в Україні. Литва та Польща як держави, що входять до ЛТ, висловлюють свою підтримку відновленню територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаних кордонів і закликають до припинення російської агресії. При цьому Люблінський трикутник просуває надання Україні статусу партнера з розширеними можливостями НАТО та Плану дій щодо членства в НАТО.⁽⁸⁾ Спільна декларація щодо заснування ЛТ передбачає, що міністри закордонних справ України, Польщі та Литви проводитимуть регулярні зустрічі, у т.ч.у рамках інших багатосторонніх форматів/заходів. Також запроваджено консультації на рівні керівництва міністерств закордонних справ і створено посади міністерських представників (національних координаторів) з питань співробітництва в рамках Люблінського трикутника. Сторони мають на меті ініціювати спільні проєкти в різних сферах, що поглиблюватимуть тристоронню співпрацю. При цьому варто взяти до уваги, що ЛТ створено не з «чистої сторінки». Ініціатива базується на вже наявній співпраці, яка в рамках ЛТ систематизуватиметься, розвиватиметься та поглиблюватиметься. Примітно, що Люблінський трикутник задумувався як квадрат, оскільки передбачалося, що до нього увійде також і Білорусь. 1 серпня 2020 року до числа держав-учасниць ЛТ білоруська сторона була запрошена, однак, в обставинах посилення проросійського характеру її зовнішньої політики, інтересу до такої участі не проявила. Упродовж першого року після створення ЛТ демонстрував досить високу динаміку активності та розвитку⁽⁹⁾.

17 вересня 2020 року відбулася відеоконференція національних координаторів ЛТ (Василь Боднар (Україна), Марцін Пшидач (Польща), Далюс Чекуоліс (Литва)). Сторони обговорили підготовку наступної зустрічі глав МЗС Люблінського трикутника в Києві. Одним з основних питань порядку денного була координація дій України, Польщі та Литви з ефективною протидією викликам і загрозам спільній безпеці, серед яких у пріоритеті – протидія гібридним загрозам з боку Росії. 12 жовтня 2020 року

прем'єр-міністр України Денис Шмигаль відзначив важливість новоствореного Люблінського трикутника й запропонував розширити його формат та розглянути можливість організації зустрічі глав урядів держав ЛТ (10). Зустрічі глав урядів, а у перспективі – й саміти на рівні очільників держав доповнюватимуть вже існуючі можливості міжпарламентського співробітництва в рамках Міжпарламентської асамблеї України, Литви та Польщі, до складу якої входять комітети з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, гуманітарного та культурного співробітництва. 29 січня 2021 року відбулася відеоконференція глав зовнішньополітичних відомств держав Люблінського трикутника Дмитра Кулеби з литовським колегою Габріеліусом Ландсбергісом та польським колегою Збігневом Рау. На конференції обговорювалися питання протидії викликам та загрозам у Центральній Європі, пріоритетних напрямів співпраці Люблінського трикутника у 2021 році.

7 липня 2021 року під час третьої зустрічі глав МЗС України, Литви та Польщі (Дмитро Кулеба, Габріеліус Ландсбергіс, Збігнев Рау) у Вільнюсі було підписано низку документів у рамках Люблінського трикутника (зустріч відбулася на полях 4-ї Міжнародної конференції з питань реформ в Україні)(11). Було ухвалено Дорожню карту подальшої взаємодії, Декларацію про європейську спадщину та спільні цінності, а також План спільних дій із протидії дезінформації. Дорожня карта визначає основні напрями співпраці ЛТ, серед яких безпека, оборона, енергетика, протидія кіберзагрозам, торгівля, культура і боротьба з пандемією COVID-19. Декларація про європейську спадщину та культурні цінності визнає конституцію Пилипа Орлика невіддільною частиною спільної культурно-правової спадщини України, Литви та Польщі та підтверджує європейську перспективу України – вступ до ЄС та НАТО, засуджує російську агресію, тимчасову окупацію українських територій та деструктивні дії Росії у Чорному морі. Затверджений План дій боротьби проти дезінформації та пропаганди передбачає підготовку регулярних доповідей і розробку механізму спільного реагування на російські дестабілізаційні кампанії, обмін досвідом та посилення інституційних спроможностей із протидії гібридним загрозам. Загалом упродовж року існування ЛТ у його рамках відбулися дев'ять зустрічей: три зустрічі міністрів закордонних справ, одна зустріч національних координаторів Люблінського трикутника, дві зустрічі керівників відомств з національної безпеки, три зустрічі парламентарів.

28 липня 2021 року Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба

підбив підсумки першого року нового регіонального альянсу Люблінського трикутника та назвав десять пріоритетів його роботи:

1. протидія агресивній політиці РФ;
2. військова й оборонна взаємодія з використанням потенціалу НАТО та ЄС, де незамінною є Литовсько-Польсько-Українська Бригада;
3. кібербезпека та боротьба з дезінформацією;
4. боротьба з наслідками пандемії COVID-19;
5. економічна співпраця, протидія нелегальним фінансовим потокам та податковим злочинам, координація у сфері трудової міграції;
6. енергетична взаємодія, протидія реалізації Північного потоку-2;
7. культурна, наукова та освітня співпраця, молодіжні обміни;
8. координація в інших регіональних форматах і міжнародних організаціях;
9. питання перетину кордону, боротьби з порушенням митних правил, норм фітосанітарної сертифікації;
10. співпраця безпекових інституцій. Увагу і бажання підтримати динаміку контактів Києвом було підкреслено у польському Карпачі у ході XXX Економічного форуму(12).

9 вересня 2021 року прем'єр-міністр України Денис Шмигаль заявив про потребу проведення зустрічі глав урядів ЛТ. Наразі триває робота з її організації. Кількома днями пізніше 15 вересня 2021 року міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба висловив думку(13) про доцільність також організації зустрічі глав держав. 5 жовтня 2021 року під час Варшавського безпекового форуму відбулась зустріч глав зовнішньополітичних відомств ЛТ– Дмитра Кулеби, Збігнева Рау і Мантаса Адоменаса (заступника очільника литовського МЗС). Серед низки важливих питань, які обговорювалися під час зустрічі – способи зміцнення безпеки регіону (у т.ч. енергетичної, протидії загрозам Північного потоку-2), протидія дезінформації, ситуація в Білорусі, підтримка європейської та євроатлантичної інтеграції України. Крім того, діалог сторін показав взаємну прихильність до наступної оцінки регіонального формату співпраці, яку артикулював Дмитро Кулеба: “Міжнародний порядок денний протягом десятиріч формували великі міжнародні організації та альянси. ОБСЄ, Рада Європи, НАТО, ЄС та ООН структурували світовий лад. Сьогодні, насамперед внаслідок агресивних дій Росії, великим альянсам все складніше підтримувати міжнародний мир і безпеку. Тому великого

значення набувають гнучкі регіональні формати, такі як Люблінський трикутник”.(14)

Міністр наголосив, що Люблінський трикутник є прикладом зростання у міжнародній політиці ваги регіональних альянсів: “Цей важливий регіональний формат взаємодії вже сьогодні розкриває потенціал наших трьох країн, зближує нас і зміцнює безпеку України, Польщі та Литви на тлі зростаючих викликів у регіоні”. Українська сторона розглядає ЛТ також як додатковий інструмент європейської інтеграції та вкорінення своєї ролі і місця у Центральній Європі, на чому зазначив глава МЗС України: “Веймарський трикутник свого часу допоміг Польщі повернутися до європейської політики. Сьогодні Люблінський трикутник повертає Україну до простору Центральної Європи, до якого вона завжди історично належала”. Варто відзначити, що Люблінський трикутник закріплений у нещодавно затвердженій Стратегії зовнішньополітичної діяльності України і перебуває серед важливих нових міжнародних форматів взаємодії нашої держави. Разом з Асоційованим тріо, Квадригою та Кримською платформою ці нові формати є виразом нової проактивної зовнішньої політики України та спрямовані на створення поясу безпеки й процвітання для України та регіону між Балтійським і Чорним морями. 20 жовтня 2021 року під час онлайн-брифінгу Дмитро Кулеба підтвердив, що в рамках Люблінського трикутника Київ активно працює над проведенням кількох заходів: зустрічі глав урядів, міжпарламентської асамблеї, підписання меморандуму національних молодіжних рад (15). Примітним тут є те, що до формату співпраці ЛТ проявляють інтерес галузеві відомства. З цього приводу український міністр зазначив, що діяльність ЛТ вийшла далеко за межі МЗС: “Інші органи влади звертаються до нас із запитом про організацію зустрічей у форматі Люблінського трикутника. Одним з останніх прикладів є ініціатива Міністерства розвитку громад та територій України провести тристоронню зустріч з литовськими і польськими колегами”.

Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво з Республікою Польща

Польща є другим найбільшим у світі (після Китаю) торговельним партнером та експортним ринком України, випереджаючи за обсягами двосторонньої торгівлі товарами Німеччину і РФ приблизно на 1 млрд. дол. США(28).

Сукупний обсяг двосторонньої торгівлі товарами і послугами з Польщею за 2021 рік склав майже 11 млрд дол. США (10,93 млрд дол.), що перевершує показники 2020 року на 3 млрд. дол. США (у 2020 році обсяг двосторонньої торгівлі склав 8 млрд. дол.). Більше того, вперше за останні роки сформувалося позитивне сальдо двосторонньої торгівлі товарами, яке за результатами 2021 р. склало +268,8 млн. дол. США.

- у 2021 році обсяг двосторонньої торгівлі товарами України з Польщею склав 10,2 млрд. дол. США (у 2020 році - 7,36 млрд. дол. США), поступаючись за обсягами лише Китаю;
- український експорт до Польщі склав 5,23 млрд. дол. (у 2020 році – 3,27 млрд. дол.) та продемонстрував зростання на рівні +59,7% (польський імпорт склав 4,96 млрд. дол. і зріс на +19,8%);
- частка українського експорту товарів до Польщі від загального обсягу українського експорту склала 7,7% або 19,5% від обсягу експорту України до країн ЄС;
- позитивне для України сальдо склало +269 млн. дол. США (у 2020 році негативне сальдо складало -815,7 млн. дол.);
- у січні 2022 року український експорт пришвидшив зростання до +31,9% (для порівняння +13,9% у грудні 2021 року) (польський імпорт у січні 2022 року зріс на +48,9%, для порівняння - у грудні 2021 року зростання склало +21%). Позитивне сальдо у січні 2022 року склало 31,8 млн. дол. США;
- Польща входить до ТОП-5 найбільших імпортерів української аграрної продукції у світі, поділяючи п'яту сходинку з Туреччиною і поступаючись лише Китаю, Індії, Нідерландам та Єгипту (Польща з 2017 року є також найбільшим у світі постачальником агропродукції в Україну – 883 млн. дол. США у 2021 році).

За даними Держмитслужби України за весь 2021 рік обсяг двосторонньої торгівлі товарами з Польщею зріс на 38% і перевищив 10,2 млрд. дол. США, що майже на 3 мільярди перевершує результат усього 2020 року (7,36 млрд. дол.). Український експорт до Польщі зріс на 60% і перевищив 5,2 млрд. дол., перевершивши показник 2020 року на 1,9 млрд. дол. США (частка українського експорту товарів до Польщі від загального обсягу українського експорту склала майже 8% або 20% від експорту до усіх країн-членів ЄС). Польський імпорт зріс на 21% та склав 5 млрд. дол. США (майже 7% від загального обсягу імпорту в Україну). Позитивне для України сальдо склало +247 млн. дол. США (на противагу негативному - 856 млн. дол. США у 2020 році). Номенклатура двосторонньої торгівлі за результатами 2021 року охопила 1050 товарних груп.

За 4 місяці 2022 року обсяг двосторонньої торгівлі товарами з Польщею склав 3,3 млрд. дол. США, у т.ч. український експорт зріс на +73% і склав 2 млрд. дол. США (при цьому польська частка від загальносвітового експорту України склала 12%, що вивело Польщу на перше місце серед експортних ринків України, випередивши Китай; польська частка від сукупного експорту до ЄС склала 23%) (у відповідному періоді 2021 року частка українського експорту до Польщі складала 7,6%).

Польський імпорт знизився на -12% та склав 1,3 млрд. дол. США (частка від загального імпорту 7,6%), позитивне для України сальдо склало +729 млн. дол. США (у відповідному періоді 2021 року позитивне сальдо складало 12,7%).

За результатами 2021 року дещо змінилася структура українського експорту: блок недорогоцінних металів та виробів з них, зокрема чорних металів (товарні групи 72-83 Митного тарифу України) перевищив 31,4% від загального обсягу експорту (у т.ч. група «чорні метали» досягла майже 27%); блок аграрної продукції (групи 01-24) утримав друге місце і досяг 18,9%; мінеральна продукція (групи 25-27) перевищила 13,2%; блок електричних машин (групи 84-85) знизився до 9,7%; блок деревини та целюлозно-паперової продукції (групи 44-49) залишився на показнику 7,5%; окремо варто виділити меблі (група 94), частка яких у структурі українського експорту склала 6,9% (зростання на +36,5%) та пластмаси і полімерні матеріали (група 39) з часткою в експорті 2,1% (+134,7%) (решта товарних груп не перевищували 1% від загального обсягу українського експорту до Польщі).

Значну позитивну динаміку в українському експорті товарів до Польщі продемонстрували такі групи товарів (з часткою не менше 2% у загальному

обсязі): обсяг експорту чорних металів зріс у 3,5 рази і це єдина товарна група у двосторонній торгівлі, яка перевищує 1 млрд. дол. США (1,4 млрд. дол., зростання на +369,3%; частка у загальному обсязі експорту 26,6%); обсяг експорту пластмас і полімерних матеріалів зріс у понад 2 рази (+134,7%; 2,1%); обсяг експорту їстівних плодів та горіхів зріс у 2 рази (+90,1%, 2,1%); вироби з чорних металів (+73,9%; 2,9%); руди, шлаки і зола (+47,7%, 10,6%); деревина і вироби з деревини (+45,8%; 6,5%), меблі (+36,5%; з часткою 6,9%).

У структурі польського імпорту за результатами 2021 року домінують: блок аграрної продукції (товарні групи 01-24 Митного тарифу України) зріс до 16,2% від загального обсягу імпорту; блок електричних машин (групи 84-85) склав 15,4%; хімічна продукція (групи 28-38) зросла до 15,1%; блок полімерів, пластику і гуми (групи 39-40) склав 11,2%; транспортні засоби (групи 86-89) склали 10,9%; блок недорогоцінних металів та виробів з них, зокрема виробів з чорних металів (групи 72-83) досяг рівня 10% від загального обсягу польського імпорту в Україну.

Найбільшу позитивну динаміку в польському імпорті товарів до України продемонстрували такі групи товарів (з часткою не менше 2% у загальному обсязі): добрива (зростання на +130,1%; частка у загальному обсязі імпорту 4,7%); каучук і гума (+40%, 2,1%); засоби наземного транспорту крім залізничного (+37,5%; 10,4%); пластмаси і полімерні матеріали (+31%; 9,1%); дубильні екстракти (+26,2%; 2%); палива, нафта і нафтопродукти (+23,7%; 4,8%); вироби з чорних металів (+18,2%; 2,9%); реактори ядерні, котли і машини (+17,1%; 8,5%).

В цілому, польський імпорт відрізняється від українського експорту дещо більшою диверсифікованістю (найбільшою групою польського імпорту є аграрна продукція (16,2% від загального обсягу) на противагу удвічі більшої частки 31,4% групи недорогоцінних металів (у першу чергу чорних) в українському експорті до Польщі), а також продовжує приблизно у 2 рази перевищувати структуру українського експорту за кількістю товарів з вищою доданою вартістю (наприклад, 15,4% і 10,9% частки електричних машин і транспортних засобів в польському імпорті на противагу 9,7% та 6,9% частки електричних машин і меблів в українському експорті). Водночас, український експорт демонструє утрічі вищу позитивну динаміку у торгівлі товарами: +59,7% на противагу +19,8% зростання польського імпорту.

Обсяг двосторонньої торгівлі послугами з Польщею за результатами 2021 року склав 736 млн дол. з позитивним сальдо +189,5 млн дол. США (у 2020 році обсяг торгівлі послугами складав 608 млн. дол.). Експорт українських послуг до Польщі у 2021 році зріс на 4,9% склавши 462,7 млн дол. (польський імпорт послуг у 2021 р. зріс на 35,9% і склав 273 млн. дол. США). Частка українського експорту послуг до Польщі від загального обсягу склала 3,5% (6-е місце серед найбільших країн-реципієнтів українських послуг у світі або 2-е місце в ЄС, поступаючись лише Німеччині).

Найбільшими групами українських послуг, які експортувалися до Польщі стали: послуги з переробки матеріальних ресурсів (зниження на -0,3%, частка у загальному обсязі експорту 42,5%); транспортні послуги (+15,5%; 29,6%); ділові послуги (+14,5%; 10,5%); послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (+2,6%; 8,4%); послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги (+35,1%; 5%) – ці 5 груп сформували понад 96% експортованих Україною послуг до Польщі. По суті, послуги з переробки та транспорту забезпечують $\frac{3}{4}$ усіх наданих Україною послуг польським контрагентам (разом з тим, у 2021 році частка послуг з переробки поступово знижується – з 46% до поточних 42%, а транспортні послуги збільшили свою частку майже до 30% від загального обсягу), а найбільшу динаміку у 2021 році демонстрували культурні та рекреаційні послуги (+35%). Низка послуг, зокрема у сфері будівництва, ремонту і техобслуговування продемонстрували негативну динаміку, що можна пояснити, зокрема, реєстрацією українськими власниками нових компаній у відповідних сферах на території Польщі.

Найбільшими групами польських послуг, які імпортувалися в Україну стали: транспортні послуги (динаміка +58,4%; частка в імпорті 53,8%); ділові послуги (+2%; 16%); послуги, пов'язані з подорожами (+41,8%; 9,6%); послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (+25,9%; 7,3%); роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (+13,2%; 3,8%) – ці 5 груп сформували понад 90% імпортованих Україною послуг з Польщі. Високу динаміку у 2021 році продемонстрували польські послуги з будівництва (+166,8%), які разом з тим займають 1,7% частки у загальному імпорті до України. При цьому дефіцит польських автодозволів сприяв подальшому зростанню імпорту послуг у сфері транспорту, які вже забезпечують понад половину від загального обсягу польських послуг, а пом'якшення карантинних COVID-обмежень посприяло зростанню надання громадянам України польських туристичних послуг. Кумулятивний залишок польських інвестицій в

економіці України станом на 31.12.2021 р. складає 1,140 млрд. дол. США (з них 767 млн. – участь в капіталі, а 372 млн. дол. США – боргові інструменти), що дозволило вперше за останні роки подолати позначку в 1 млрд. дол. та випередити США і РФ (впродовж близько 10 років обсяг польських інвестицій в Україні коливався на рівні 0,7-0,9 млрд. дол.). Частка польських інвестицій в економіці України від загального обсягу прямих іноземних інвестицій станом на 31.12.2021 р. все ще не перевищує 2% (7 місце в ЄС та 9 місце у світі), незначно поступаючись Франції та Люксембургу. У порівнянні з 2020 роком обсяг польських інвестицій зріс на +229 млн. дол. США.

Найбільший обсяг прямих польських інвестицій (участь в капіталі станом на 30.09.2021 р.) надійшов в українську промисловість – 42% (або 320 млн. дол.), головним чином у сферу переробки (305 млн. дол.); фінансову та страхову діяльність (35%), оптову та роздрібну торгівлю і ремонт автотранспорту (16%), а також сферу сільського господарства – 2,4%. Важливо, що польські інвестиції присутні в усіх регіонах України, найбільше у Тернопільській (30% від загального обсягу ПІІ) та Львівській (20%) областях, а також у Вінницькій (10%), Київській (6%), Волинській (5%), Сумській (5%) та Івано-Франківській (3%) областях.

В Україні успішно працюють близько 3 тисяч компаній з польськими капіталом, зокрема такі відомі як фабрика будівельної кераміки „Церсаніт”, деревообробна фабрика „Барлінек”, меблева фабрика „Новий Стиль”, фабрика упаковки „Кен-Пак”, фабрика автозапчастин „Інтер-Гроклін”, завод металообробки „Полімекс-Мостосталь”, підприємство з виробництва фарб „Снежка-Україна”, дистриб’ютор полімерних матеріалів «Пластикс-Україна», ПАТ „Кредобанк”, який 10.03.2022 р. був визнаний НБУ «системно важливим банком України» (усього таких банків в Україні – 14) (дочірній банк найбільшого державного банку Польщі РКО Bank Polski S.A.), страхова компанія „PZU Україна”, найбільший польський ритейлер одягу „LPP S.A.” (ТМ “Reserved”, “House”, “Cropp”, “Mohito”, “Sinsay”), ритейлер спортивного одягу та аксесуарів OTCF S.A. (ТМ “4F”), виробник товарів гігієни та побутової хімії „Bella Center”, одна з найбільших в Польщі компаній у сфері надання послуг B2B, аутсорсингу та охоронних систем „IMPEL Group”, виробник алюмінієвих конструкцій „Aluprof S.A.”, будівельна компанія „UNIBER S.A.” (Польський банк розвитку (BGK) у 2019 році та на початку 2020 року надав UNIBER S.A. 2 кредити на суму майже 90 млн. євро на будівництво торговельно-розважальних центрів в Києві та Харкові (ТРЦ «Нікольський» на 106 тис. м²); у грудні 2021 р.

UNIBER S.A. оголосила про будівництво великого торговельно-розважального центру у Запоріжжі впродовж 2022-2024 рр., обсяг інвестиції перевищить 56 млн. євро). За оцінкою польської сторони, польські інвестиції в Україні здебільшого залучені до фінансового сектора, будівництва, меблевої промисловості, автомобілебудування та сфери виробництва одягу.

За результатами 2021 року (станом на 31.12.2021 р., за даними НБУ) до Польщі загалом залучено лише 6 млн. дол. США українських інвестицій, що становить лише 0,3% від загального обсягу інвестицій з України в інші країни світу. Більшість українських інвестицій вкладено у сферу транспорту, складську, поштову і кур'єрську діяльність – 3 млн. дол., а також у промисловість – 2,2 млн. дол. США. За обсягом українських інвестицій Польща посідає 6 місце у світі та 4 місце в ЄС, незначно поступаючись Литві і Швейцарії. Водночас, за оцінками експертів, обсяг українського капіталу в економіці Польщі коливається на рівні 1 млрд. дол. США.

Станом на 27.01.2022 року (за оцінками польської сторони) на території Польщі діє майже 22 тисячі компаній (21836), де принаймні одним зі співвласників/акціонерів є громадянин України або українська юридична особа (зростання на понад 4 тисячі у порівнянні з початком 2021 року; понад 23% від усієї кількості компаній з іноземним капіталом на території Польщі (понад 93 тис. компаній), значно випереджаючи будь-які інші країни: наприклад, компаній з німецьким капіталом – 8,6 тис., з голландським (4,3 тис.), білоруським (3,5 тис.), китайським (3,3 тис.), в'єтнамським (3 тис.) чи іншим капіталом – від кількох сотень до близько 2 тис. фірм). Більшість компаній з українським капіталом на території Польщі діє у сфері будівництва (близько 4,4 тис. компаній), торгівлі (понад 4,1 тис.), надання послуг з вантажних автоперевезень (майже 2 тис.), діяльності агентств з працевлаштування (понад 1,8 тис.), надання послуг (понад 1,4 тис.), ІТ-сфери (понад 1 тис.), а також у сфері харчування, готельного і ресторанного бізнесу (HoReCa) (близько 1 тис.). Найбільша кількість компаній з українським капіталом зареєстрована в таких воєводствах Польщі: Мазовецьке (столичний регіон Польщі) – 8,2 тис. або 37,6% від загальної кількості, Малопольське (2,5 тис., 11,6%), Нижньосілезьке (2,2 тис., 10%), Підкарпатське (1,5 тис., 6,9%), Великопольське (1,3 тис., 6%) та Люблінське (1,1 тис., 5,2%). 3-поміж польських міст найбільше компаній з українським капіталом зареєстровано у Варшаві (7 тис.), Кракові (2,2 тис.), Вроцлаві (1,8 тис.), Познані (0,9 тис.), Любліні (0,8 тис.), Жешуві (0,6 тис.), Гданську (0,6 тис.), Лодзі і Перемишлі (по 0,5 тис.), та Щецині (0,4 тис.). Інтенсивність

реєстрації компаній з українським капіталом на території Польщі (яких у 2001 році було зареєстровано лише 37) різко зросла саме з 2014 року (після початку російської агресії), з 432 фірм у 2013 році та 733 у 2014 році до 1744 фірм у 2015 році; найбільша кількість зареєстрованих компаній зафіксована у 2021 році – 4607.

На початок 2021 року на території Польщі зареєстровано 5,9 тисяч громадян України (20% зростання за 2020 рік), які здійснюють підприємницьку діяльність. Загалом в Польщі зареєстровано 21,5 тис. іноземців, які займаються підприємницькою діяльністю, найбільше з яких – громадян України (понад 27% від загальної кількості).

Найбільшими українськими інвестиційними проектами в Польщі є: завод освітлювальних приладів „Геліос” (інвестор – ПрАТ „Іскра”), Мазовецький сироварний завод „Ostrowia” (група компаній „Milkiland N.V.”), ТОВ «Завод Кобзаренка» (виробництво та експорт сільськогосподарської техніки), агропромислова група „Пан Курчак”, ІТ-компанії „Miratech”, “GlobalLogic” та „SoftServe”, компанія „Elfa” (виробництво косметики) та ін.

Обсяг грошових переказів в Україну.

Обсяги приватних грошових переказів в Україну з боку українських громадян (офіційними та неофіційними каналами), які на постійній чи тимчасовій основі працюють на польському ринку, за результатами 2021 року перевищила 4,7 млрд. дол. США (у 2020 році - 3,3 млрд. дол. США) або понад 1/3 (33,4%) від усіх надходжень трудових мігрантів в Україну у 2021 р. (зростання на 1,4 млрд. дол. у порівнянні з 2020 роком). За показником сукупних надходжень (офіційними та неофіційними каналами) Польща впевнено посідає першу позицію, значно випереджаючи усі інші країни світу, у т.ч. США (1,5 млрд. дол.), Велику Британію (1 млрд. дол.) та рф (0,8 млрд. дол.). Водночас, за сумою надходжень офіційними каналами (через банківську систему та міжнародні системи переказу коштів) Польща посідає лише 6 місце з показником 362 млн. дол. (у першу трійку входять США, Велика Британія та Німеччина – по 1,5, 1 та 0,5 млрд. дол. відповідно), що, в першу чергу, пояснюється наявністю спільного кордону.

Присутність українських компаній на Варшавській фондовій біржі.

Для багатьох великих українських компаній, здебільшого лідерів в аграрній сфері, які впевнено вийшли на міжнародний ринок, першим майданчиком для публічного розміщення акцій (ІРО) стала саме Варшавська фондова

біржа (WSE), яка у 2008 р. відкрила представництво в Україні (станом на лютий 2022 року на WSE загалом торгуються акції 427 компанії з капіталізацією понад 310 млрд. дол. США (у т.ч. близько 50% іноземного капіталу), 381 польська компанія та 46 іноземних, з яких 10 – з українським капіталом). Наприклад, на WSE з 2006 року торгуються акції Астарта (Astarta Holding N.V., AST), з 2007 р. – Кернел (Kernel Holding S.A., KER), з 2010 р. – Група компаній Агротон (Agroton PLC, AGT), Мілкіленд (Milkiland N.V., MLK), Sadovaya Group S.A. (наразі перебуває на тимчасово окупованій території України, SGR), з 2011 р. – Coal Energy S.A. (CLE), ІМК (IMC S.A., IMC), KSG Agro S.A. (KSG), Група компаній «Овостар Юніон» (Ovostar Union N.V., OVO), з 2012 р. – KDM Shipping PLC (KDM) (перелічені вище компанії формально зареєстровані в інших юрисдикціях, зокрема на Кіпрі та в Люксембурзі, але де-факто їхні головні офіси та основні активи знаходяться в Україні). На хвилі інтенсивного виходу українських компаній на WSE Варшавська біржа навіть запровадила 04.05.2011 р. окремий національний індекс – WIG-Ukraine (перший національний біржовий індекс за межами України, який враховував виключно компанії з українським капіталом). До WIG-Ukraine спочатку входило 5 компаній, а максимальна кількість доходила до 10 з загальною капіталізацією до 2 млрд. дол. США.

Основні об'єднання українського бізнесу на території Польщі:

- Польсько-Українська господарча палата (з 1992 року; об'єднує понад 200 українських та польських компаній; має понад 20 регіональних представництв в Україні і Польщі, забезпечує роботу Українського бізнес-центру, ініціативи «Партнерство і працевлаштування» та інформаційного бізнес порталу eDialog.Media; у 2022 році Палата відзначає 30-річчя своєї діяльності; проводить щорічні міжнародні форуми – Baltic Business Forum та FRACHT).
- Асоціація українського бізнесу в Польщі (з 2015 року; об'єднує 50 польських компаній, де засновниками та/або кінцевими бенефіціарами є українські бізнесмени; забезпечує роботу Українського ділового центру в Польщі та Польської ліги українських студентів; проводить щорічні міжнародні форуми «Польсько-Українські дні бізнесу»).

З жовтня 2019 року до листопада 2021 року (на дворічний строк) Бізнес-омбудсменом України було обрано депутата польського Сейму,

колишнього Мера Варшави та Міністра зовнішньоекономічного співробітництва Республіки Польща – Марціна Сьвенціцького. З грудня 2021 року новим Бізнес-омбудсменом України обрано колишнього Посла Канади в Україні (2014-2019 рр.) Романа Ващука (у зв'язку з російською військовою агресією та з метою підтримки вимушено переміщеного українського бізнесу на ринку ЄС, у березні 2022 року Рада бізнес-омбудсмена України відкрила представництво у м. Краків, Республіка Польща).

Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво з Республікою Литва.

Литовська Республіка традиційно є найбільшим торговельним партнером України серед країн Балтії.

За результатами 2019 року ЛР посіла 11 місце (після Швейцарії та Румунії) за обсягами двосторонньої торгівлі товарами між Україною та країнами Європи з питомою вагою 3,2% від загального обсягу(29).

За результатами 2020 року Литва посіла 10 місце (після Чехії та Румунії) за обсягами двосторонньої торгівлі товарами між Україною та країнами Європи з питомою вагою 3,6 %. За підсумками 2021 року Литва посідає 13 місце (після Великої Британії та Словаччини) за обсягами двосторонньої торгівлі товарами між Україною та країнами Європи з питомою вагою 3,4 % від загального обсягу.

У 2021 році обіг товарами та послугами між Україною та Литовською Республікою становив рекордні 2 млрд 004,1 млн дол. США, відбулось збільшення на 49,5%. При цьому експорт українських товарів та послуг до Литви становив 643,5 млн дол. США та збільшився на 31,8%. Імпорт товарів та послуг з Литви в Україну становив 1 млрд 360,6 млн дол. США, що на 59,7% більше ніж у 2020 році. Сальдо торгівлі з Литвою негативне і становило – 717,1 млн дол. США.

У структурі експорту українських товарів до Литви переважали поставки: деревини і виробів з деревини (11,4%); чорних металів (11,4%); реакторів ядерних, котлів, машини (7,8%); палива мінерального, нафти і продуктів її перегонки (7,0%); алкогольних і безалкогольних напоїв та оцту (6,5%); жирів та олій тваринного або рослинного походження (5,6%); пластмас, полімерних матеріалів (5,0%).

У структурі імпорту з Литви домінують поставки: палива мінерального, нафти і продуктів її перегонки (53,5%); добрив (19,2%); пластмас, полімерних матеріалів (5,8%); реакторів ядерних, котлів, машин (2,6%); засобів наземного транспорту (3,7%); електричних машин (1,7%).

За січень - квітень 2022 року товарообіг між Україною та Литвою становив 403,6 млн дол. США, що на 10,6% або 47,7 млн дол. США менше обсягів торгівлі товарами за відповідний період минулого року. Обсяг експорту українських товарів до Литви становив 197,3 млн дол. США та збільшився

на 28,8% у порівнянні з відповідним періодом минулого року, обсяг імпорту зменшився на 30,8% та становив 206,3 млн дол. США. Сальдо у торгівлі товарами за цей період негативне для України і становить - 9,0 млн дол. США.

У структурі експорту українських товарів до Литви переважають поставки: алкогольних і безалкогольних напоїв та оцту (15,7%); палива мінерального, нафти і продуктів її перегонки (14,1%); деревини і виробів з деревини (11,9%); чорних металів (8,4%); зернових культур (5,7%); котлів, машин (4,9%); пластмаси, полімерних матеріалів (4,0%); залишків і відходів харчової промисловості (3,7%) жирів та олій тваринного або рослинного походження (3,1%); фармацевтичної продукції (2,9); меблі (2,3%).

У структурі імпорту литовських товарів домінують поставки: палив мінеральних; нафти і продуктів її перегонки (47,4%); добрив (21,8%); пластмас, полімерних матеріалів (5,9%); засобів наземного транспорту (3,6%); електричних машин (2,2%); паперу та картону (1,9%); продуктів неорганічної хімії (1,8%); котлів, машин (1,4%).

За даними Національного банку України станом на 31.12.2021 Литовська Республіка інвестувала в економіку України 212,7 млн дол. США прямих інвестицій (залишки за інструменти участі в капіталі та борговими інструментами), приріст залишків інвестицій з ЛР за рік склав 1,9 млн. дол. США.

Найбільший обсяг інвестицій залучено до сфери оптова та роздрібна торгівля; операції з нерухомим майном та фінансово-страхову діяльність.

Військова співпраця.

Безпекове співробітництво Політичні декларації й ухвалені документи ЛТ свідчать, що чільним пріоритетним напрямом взаємодії та водночас драйвером її розвитку виступає прагнення посилення стабільності, безпеки і власних оборонних спроможностей та координації позицій з безпекових питань. Прямо чи опосередковано питань безпеки стосуються такі пріоритети співробітництва як протидія агресивній політиці РФ, військова та оборонна взаємодія з використанням потенціалу НАТО та ЄС, кібербезпека та боротьба з дезінформацією, боротьба з наслідками пандемії COVID-19, економічна співпраця, протидія нелегальним фінансовим потокам та податковим злочинам, координація у сфері трудової міграції, енергетична взаємодія, протидія реалізації Північного потоку-2, питання перетину кордону, боротьби з порушенням митних правил, інституційна безпекова співпраця(16).

Агресивна політика Росії у регіоні продукує спільні виклики, а подекуди інструменти російського впливу є навіть подібними між собою. Скажімо, у Польщі активно діє російська дезінформація, яку можна помітити з усіх політично чутливих питань (пандемія та вакцини, страйки жінок, міжнародні відносини, історична тематика, енергетика тощо). Росія постійно намагається дестабілізувати польсько-українські відносини, а також відносини Варшави з ЄС (у російському інформаційному просторі переконували, що протестний рух жінок у Польщі був організований та фінансований за кошти Європейського Союзу, і мотивацією Брюсселю начебто було невдоволення з проамериканської політики польського уряду), про що свідчать результати дослідження міжнародної програми «Рух спостерігачів Кремля».(17) Дезінформація Москви має на меті розбурхування у Польщі антизахідних настроїв. Російські пропагандисти твердять, що Польща виступає об'єктом гри Брюсселя, Берліна та Вашингтона. Це змушує до вироблення спільних заходів з протидії гібридним загрозам Москви, зокрема в боротьбі з дезінформацією та пропагандою. Планується, що таке завдання буде покладено на міжнародний офіс з протидії дезінформації та пропаганді.

У розрізі забезпечення безпекових аспектів діяльності ЛТ, ймовірно, додаткового поштовху до розвитку отримає Литовсько-Польсько-Українська військова бригада імені Костянтина Острозького (ЛитПолУкрБриг) – багатонаціональне військове з'єднання, призначене для ведення незалежних військових операцій відповідно до міжнародного

права. Бригада нараховує понад 3,5 тис. військовослужбовців. До її складу входять спеціальні військові частини трьох країн, вибрані з 21-ї Підгальської стрілецької бригади (Польща), 80-ї десантноштурмової бригади (Україна) та батальйону Великої княгині Біруте Улан (Литва). Бригада була створена у 2014 році у рамках тристороннього співробітництва у сфері оборони та забезпечує національний внесок у багатонаціональні військові формування високого ступеня готовності (Резервні угоди ООН, Бойові тактичні групи ЄС, Сили реагування НАТО), а також міжнародні операції з підтримання миру і безпеки під егідою ООН, ЄС, НАТО та інших міжнародних організацій у сфері безпеки на основі мандату Ради Безпеки ООН та у випадку схвалення парламентами країн-учасниць(18). З 2016 року ЛитПолУкрБриг є важливим елементом дій НАТО, спрямованих на впровадження стандартів НАТО у Збройних Силах України. За час свого існування ЛитПолУкрБриг взяла участь у низці військових навчань (BraveBand, CommonChallenge, Кленова арка, Анаконда тощо) та пройшла сертифікацію НАТО, що підтвердило готовність бригади виконувати місії з підтримки миру відповідно до стандартів Альянсу(19).

У другій половині липня 2021 року в Україні в Міжнародному центрі миротворчості та безпеки пройшла фінальна стадія військових навчань країн Люблінського трикутника та США «Три мечі – 2021», у якій взяли участь понад 1200 військовослужбовців і понад 200 одиниць бойової техніки. 9 жовтня 2021 року у ЛитПолУкрБриг у Любліні відбулась ротація керівництва й очолив її полковник Збройних сил Польщі Ярослав Мокжицький. Координація у безпековій сфері можлива й у енергетичному контексті. Зокрема, Україна та Польща регулярно наголошують, що працюватимуть разом зі своїми союзниками та партнерами над протидією запуску Північного потоку-2, допоки не будуть розроблені рішення для подолання безпекової кризи, підтримки країн у їхніх прагненнях стати членами західних демократичних інституцій, мінімізації загроз миру та енергетичній безпеці. Литва також є послідовним противником запуску проєкту. Президент Литви Гітанас Науседа, зокрема, наголошує, що російський газотранспортний проєкт «Північний потік-2», що має транспортувати до країн Європи газ із північних російських родовищ в обхід України дном Балтійського моря, робить Європейський Союз ще більш залежним від російського газу(20).

Належність держав об'єднання до інших регіональних ініціатив Так само драйвером для Люблінського трикутника є належність держав об'єднання до інших регіональних ініціатив. Відтак кожен з учасників ЛТ може просувати актуальні пріоритети регіонального співробітництва на

додаткових майданчиках. Польща та Литва є членами НАТО та ЄС, а разом з тим входять до Бухарестської дев'ятки – об'єднання держав Східного флангу НАТО, а також Ініціативи Тримор'я – об'єднання держав Балтії, Чорного моря та Адріатики. Окремо, Польща є учасницею Вишеградської четвірки, до якої також входять Словаччина, Угорщина та Чехія, а Литва – Нордично-Балтійської Вісімки (поруч з Естонією, Латвією, Данією, Фінляндією, Швецією, Норвегією та Ісландією). Співпраця з більшістю із цих ініціатив, зустрічі міністрів закордонних справ Люблінського трикутника на полях самітів об'єднань, до яких входять Литва, Польща або й обидві ці держави, створювали б додаткові майданчики для інформування міжнародної спільноти щодо перебігу російської збройної агресії проти України, ситуацію з правами людини на тимчасово окупованих територіях Криму та ОРДЛО. З іншого боку, на перспективу такі формати можна було б використовувати і для висвітлення позитивного порядку денного, інформування про співпрацю між державами ЛТ, а також про перспективні проекти, до яких долучені держави ЛТ, і які могли б становити інтерес суміжних ініціатив або окремих держав, що до них входять.

Уже зараз Польща просуває ідеї участі України у проєктах Тримор'я(21). Частково такі проєкти вже імплементуються. Зокрема, йдеться про Вікінга – потяг комбінованого транспорту, що є спільним проєктом залізниць Литви, України та Білорусі, стивідорних компаній і портів Клайпеда, Іллічівськ та Одеса. Маршрут проходить через Україну, Білорусь і Литву та сполучає ланцюг морських контейнерних і контейнерних ліній Балтійського регіону з аналогічною системою Чорного, Середземного і Каспійського морів. Щоправда, вважати проєкт таким, що розвивається в рамках Ініціативи Тримор'я, можна лише із застереженнями(22). Регулярний рух потягу комбінованого транспорту “Вікінг” було розпочато 6 лютого 2003 року. До того ж поточний стан відносин між Білоруссю, з одного боку, й Україною та Литвою, з іншого, ставить під сумнів розвиток проєкту. Деяко перспективнішим виглядає долучення України до реалізації спільних інфраструктурних проєктів GoHighway (проєкт транснаціонального транспортного коридору, у рамках якого планується з'єднати українські чорноморські порти Миколаїв та Одеса з польським Гданськом) та ViaCarpatia, що сполучатиме українські порти в Одесі та Миколаєві з портами в Гданську та Клайпеді. Також необхідною є інтенсифікація роботи щодо проєкту побудови інтерконектора Україна – Польща, актуальність якого зростає у контексті побудови газопроводу BalticPipe, що може збільшити частку норвезького газу на енергетичному ринку Польщі, а відтак дасть змогу диверсифікувати джерела

газопостачання та підвищити рівень енергетичної безпеки регіону. Недооціненим лишається міжпарламентський вимір співпраці. Щонайменше було б доречним налагодити координацію між комітетами Міжпарламентської Асамблеї Україна – Польща – Литва (створеної у 2008 році), Міжфракційним парламентським об'єднанням Інтермаріум, що ставить собі за мету зближення з Ініціативою Тримор'я.

Воєнна допомога та підтримка.

Прем'єр-міністри України, Литви та Польщі засудили воєнні злочини армії РФ.

Про це повідомляє Урядовий портал, опублікувавши спільну заяву голів урядів трьох країн:

«СПІЛЬНА ЗАЯВА Прем'єр-міністрів України, Литовської Республіки та Республіка Польща про результати зустрічі Люблінського трикутника

26 листопада 2022 року в Києві відбулася зустріч Прем'єр-міністрів держав-учасниць Люблінського трикутника – України, Литовської Республіки та Республіки Польща, за результатами якої Прем'єр-міністри:

- підкреслили значну роль Люблінського трикутника у консолідації міжнародної підтримки України у протидії збройній агресії Росії;
- підтвердили готовність продовжувати активну співпрацю у відновленні територіальної цілісності та суверенітету України в її міжнародно визнаних кордонах;
- засудили системні військові злочини, вчинені російськими військами в регіонах України, включаючи навмисні, невибіркові та непропорційні напади на цивільне населення та елементи цивільної інфраструктури;
- засудили примусову депортацію російськими окупантами тисяч громадян України, у тому числі дітей, з тимчасово окупованих територій України до Росії;
- засудили продовження атак збройних сил РФ навколо українських ядерних об'єктів та незаконне захоплення Запорізької АЕС і використання її агресором як військової бази. Ці дії грубо порушують міжнародне право та створюють пряму загрозу ядерній безпеці в Україні та регіоні;
- засудили організацію Росією незаконних так званих референдумів у регіонах у межах міжнародно визнаних кордонів України та спробу незаконної анексії Донецької, Херсонської, Луганської та Запорізької областей України;
- підтвердили невизнання будь-яких змін Росією статусу Донецької, Херсонської, Луганської чи Запорізької областей України, а також будь-якої іншої частини території України;

- підтвердили подальшу готовність Урядів України, Литовської Республіки та Республіки Польща до поглиблення співпраці з питань, актуальних для трьох країн, відновлення європейської безпеки та захисту та просування демократичних цінностей у світі;
- підтвердили готовність активізувати дискусію в Альянсі щодо запрошення України до переговорів про вступ до НАТО з огляду на майбутній у 2023 році саміт НАТО у Вільнюсі. Уряди Литовської Республіки та Республіки Польща висловили надію на якнайшвидше досягнення відчутного прогресу на цьому шляху;
- підтвердили подальшу важливість тристороннього співробітництва у таких сферах, як: військове та оборонне співробітництво з використанням потенціалу НАТО та ЄС, де не обійтися без спільних литовсько-польсько-українських військових підрозділів бригадного рівня (ЛитПолУкрБриг) імені Великого Гетьмана Костянтина Острозького; кібербезпека та боротьба з дезінформацією; енергетична безпека та протидія використанню Росією енергоносіїв як інструменту геополітичного тиску та шантажу; співпраця установ безпеки; координація в інших регіональних форматах та міжнародних організаціях;
- наголосили на важливості подальшого посилення військової, фінансової та гуманітарної допомоги Україні;
- висловили готовність порушувати з нашими партнерами питання забезпечення України оборонною технікою, продовжувати постачати в Україну військову техніку та озброєння та поглиблювати співпрацю у сфері розвитку нашого оборонно-промислового потенціалу;
- відзначили прогрес, досягнутий Україною у виконанні семи рекомендацій, передбачених у Висновку Європейської Комісії щодо заявки України на членство в Європейському Союзі, та підтримали початок переговорів про вступ одразу після прийняття Європейською Комісією позитивної оцінки з цього приводу;
- підтвердили готовність продовжувати свої зусилля щодо забезпечення регулярної та структурованої бюджетної підтримки ЄС для України протягом 2023 року для забезпечення макроекономічної та загальної стійкості та стійкості фінансового сектору України в умовах військової агресії Росії та подальших економічних викликів для України;
- підтвердили подальшу участь у відновленні та реконструкції інфраструктури, пошкодженої внаслідок повномасштабної агресії Росії проти України, у тому числі в рамках Плану швидкого відновлення, Фонду відновлення України, Трастового фонду

Світового банку для Відновлення України та платформи Відбудови України;

- закликали міжнародну спільноту визнати важливість посилення ефективної співпраці між усіма міжнародними акторами та зацікавленими сторонами (ООН, ЄС, міжнародні фінансові інституції) щодо надання фінансової та консультативної підтримки Україні, а також країнам, які наразі підтримують велику кількість українців, які перебувають під тимчасовим захистом;
- наголосили на важливості подальшого посилення міжнародного санкційного тиску на Росію з метою підриву спроможності держави-агресора продовжувати війну проти України на підставі Резолюції ООН № 10. A/ES-11/L.6 від 14.11.2022; подальша міжнародна ізоляція Росії, яка повинна бути виключена або призупинена в правах членів міжнародних організацій, а їх доступ до інструментів цих організацій повинен бути заблокований; і підкреслили важливість посилення міжнародних санкцій проти Білорусі, яка сприяє війні Росії;
- привітали створення міжнародної консультативної ради при Міністерстві енергетики України, яка також підтримує енергетичний сектор України, та домовився про подальшу співпрацю з метою побудови стійких та безпечних енергетичних систем;
- зазначили, що співпраця та координація дій в енергетичному секторі всіх залучених сторін важливі для безпеки всіх країн та Європи в цілому;
- закликали до подальшого посилення співпраці та координації дій в енергетичному секторі всіх залучених сторін для якнайшвидшого відновлення енергопостачання;
- підтримали необхідність забезпечення повної відповідальності за всі злочини на території України, включно зі злочином агресії;
- наголосили на важливості розслідування воєнних злочинів Росії та її посадових осіб, спрямованих на притягнення до відповідальності, та інших злочинів відповідно до міжнародного права, які могли бути вчинені на території України, зокрема через Міжнародний кримінальний суд;
- підтримали прискорене запровадження міжнародного реєстру збитків, який слугуватиме записом у документальній формі доказів та інформації про позови щодо пошкоджень, втрат чи завданої шкоди усім зацікавленим фізичним та юридичним особам, а також Україні, спричинених міжнародно-протиправними діями Росії в Україні або проти неї, а також для сприяння та координації збору доказів;

- підтримали необхідність створення міжнародно-правового механізму компенсації для відшкодування пошкоджень, втрат або шкоди, що виникли внаслідок міжнародно-протиправних дій Росії в Україні або проти України, модальності якого підлягають подальшому обговоренню;
- наголосили на необхідності співпраці в рамках ЄС, іноземних урядів, міжнародних організацій, донорських інституцій у розробці інструментів підтримки реконструкції та модернізації України та її консолідації міжнародними партнерами з метою подолання наслідків деструктивних дій з боку російської армії на території України;
- наголосили на важливості ролі України в забезпеченні глобальної продовольчої безпеки, розширенні ініціативи щодо експорту зерна за рахунок охоплення більшої кількості морських портів, необхідності докладання додаткових зусиль для подальшого функціонування зернового коридору в Чорному морі, а також забезпечення альтернативних маршрутів для експорту українського зерна та іншої сільськогосподарської продукції, зокрема в контексті високого ризику неодноразових дій з боку Росії, спрямованих на компрометацію морських перевезень з України;

Уряд України висловив вдячність за безпрецедентний рівень підтримки та солідарності Литовської Республіки та Республіки Польща з Україною та українським народом, лідерство на санкційному шляху та притягнення Росії до відповідальності за злочин агресії;

Уряд України підтвердив готовність підтримувати литовський і польський бізнес у створенні офісів і виробничих потужностей в Україні;

Уряд України висловив вдячність за плідну співпрацю та підтримку з боку Уряду Литовської Республіки та Уряду Республіки Польща в процесі аварійної синхронізації української електроенергетичної системи з системою континентальної Європи, а також за невідкладну гуманітарну допомогу та обладнання, яке підтримує стабільну роботу критично важливої енергетичної інфраструктури України, пошкодженої внаслідок атак Росії, та її ремонт;

- відзначили необхідність співпраці для зменшення ризиків для регіональної та глобальної продовольчої безпеки шляхом сприяння експорту сільськогосподарської продукції на рівні ЄС через Ініціативу «Шляхи солідарності ЄС-Україна»;

- закликали міжнародну спільноту визначити відновлення територіальної цілісності України, звільнення всієї тимчасово окупованої території України чіткою спільною метою;
- відзначили успішність військових дій України на півдні та сході країни як важливу складову, спрямовану на завершення звільнення території України від Росії;
- вшанували пам'ять жертв війни та героїчних бойових зусиль Збройних Сил України, всього українського народу, спрямованих на захист Батьківщини від агресії Росії;
- відзначили ефективність багаторівневої співпраці в рамках Люблінського трикутника, готовність до її подальшого поглиблення в усіх актуальних для України, Литовської Республіки та Польщі напрямках.

Литва надавала з 2014 :
2 вересня 2016 року — згідно з заявою спікера генштаба Литви, Україні було передано близько 150 тонн боєприпасів (в основному патрони калібра 5,45 × 39 мм).

13 лютого 2022 передано зенітно-ракетні комплекси і боєприпаси Stinger.

23 березня 2022 року було узгоджено додаткові 10 млн євро військової допомоги та постійної підтримки.

З 2014 року проводиться військова підготовка (з інструкторами в Україні), надається медичне забезпечення, нелетальна військова техніка (тепловізори та засоби нічного бачення, шоломи, бронежилети, пошуково-рятувальне обладнання тощо), а також легке озброєння та боєприпаси.

Литва навчатиме українських військових та інструкторів користуватися зброєю західного зразка, технікою, військовими засобами тощо.

- 20 БТР М113, 10 військових вантажівок і 10 позашляховиків (25 травня 2022 року)

Польща :

- 230 танків Т-72М
- 40 БМП
- 20 122-мм САУ 2С1
- 18 155-мм САУ АHS Krab
- 20 РСЗВ «Град»

Загальний обсяг військової допомоги Україні, яку надала Польща, становить близько семи мільярдів польських злотих, або понад 1,6 мільярда доларів.

Про це під час пресконференції 23 квітня заявив прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький.

За словами Моравецького, військова допомога Україні була скерована для того, "щоб вони могли захистити себе заради нас, оскільки сьогодні існує фронт боротьби з тоталітарним російським режимом".

У цьому списку перераховано військову техніку, надіслану або обіцяну Польщею Україні незадовго до та під час російського вторгнення в Україну у 2022 році. Список сортовано за категоріями озброєнь. Зважаючи на конфіденційний характер деяких постачань озброєнь, наведена тут кількість є орієнтовною. Цей список оновлюватиметься з метою виявлення нових фактів військової підтримки(32).

- Танки
- 230+ Т-72М і Т-72М1(Р) [Постачаються з квітня 2022 року й далі]
- РТ-91 [липень 2022 р.]
- Бойові машини піхоти (БМП)
- 40 ВWP-1 [квітень 2022 р.]
- Бронеавтомобілі піхоти
- AMZ Dzik-2 [травень 2022 р.]
- Машини командування
- LPG WDSz [червень 2022] (машина командування для САУ Krab)
- Самохідна артилерія
- 20+ 122-мм 2S1 Goździk [квітень 2022]
- 18 155-мм самохідних гаубиць Krab [червень 2022] (Надані Польщею)
- 54 155-мм самохідних гаубиць Krab [очікується постачання] (Закуплені Україною в Польщі за допомогою західного фінансування)
- Реактивні системи залпового вогню (РСЗВ)
- 20+ 122мм БМ-21 "Град" [квітень 2022]
- Ракети класу "повітря-повітря"
- 100 Р-73 (для винищувачів Су-27 та МіГ-29) [лютий 2022]
- Ударні БПЛА
- 1 Bayraktar TB2 [очікується постачання] (Краудфандинг польської громадськості. Згодом переданий Польщі компанією Baykar Tech

безплатно, а зібрані 5 мільйонів євро використано для надання допомоги)

- Розвідувальні БПЛА
- 20+ WB Electronics FlyEye [лютий або березень 2022 р. і серпень 2022 р.] (Першу партію передали ПС Польщі, ще 20 FlyEye були придбані через краудфандинг Army of Drones)
- Безпілотні боєприпаси
- 20 WB Electronics Warmate [Буде надіслано] (Придбано через краудфандер Army of Drones)
- Переносні зенітно-ракетні комплекси (ПЗРК)
- 160 ПЗРК Pioguns [лютий 2022]
- Міномети
- 100 60-мм мінометів LMP-2017 [лютий 2022] (Постачаються з не менш ніж 1500 снарядами)
- Стрілецька зброя
- Штурмові гвинтівки Kbk wz.1988 Tantal [червень 2022]
- Штурмові гвинтівки FB MSBS Grot C16A2 [травень 2022]
- Кулемети UKM-2000P [червень 2022]
- 50 великокаліберних снайперських гвинтівок ZMT WKW [червень 2022]
- Гранатомети РГП-40 [лютий 2022 р.]
- РПГ-76 [березень 2022]
- Боєприпаси
- 1770+ патронів 122 мм (артилерія), 152 мм (артилерія) та 125 мм (танкові снаряди) [лютий 2022]
- 30 000+ патронів калібру 5,56 мм та 23 мм [лютий 2022]
- Боєприпаси PG-9 (для безвідкатної зброї САУ-9) [лютий або березень 2022 р.]
- Захисне спорядження
- 42000 шоломів WZ 2005 [лютий 2022 р.]

Як Литва озброює Україну.

29 листопада уряд Литви ухвалив рішення про передачу Україні озброєнь, зокрема й летальних. Мова йде про автомати, кулемети, протитанкове озброєння, боєприпаси та запчастини. Українська сторона сама звернулася з відповідним запитом про допомогу влітку цього року, наголошують у Вільнюсі. ВВС Україна поспілкувалася з військовими експертами про те, які наслідки може мати такий крок балтійської країни. 29 листопада уряд

Литви ухвалив рішення про передачу Україні озброєнь, зокрема й летальних. Мова йде про автомати, кулемети, протитанкове озброєння, боєприпаси та запчастини.

У міністерстві оборони Литви відзначають, що українські військові отримують зброю, яку литовська армія використовувала до того, як приєднатися до НАТО. Відповідно, тепер вона не відповідає стандартам Північноатлантичного альянсу - наприклад, калібрам набоїв. Литовські медіа повідомляють, що вартість цього озброєння - близько 2 млн євро. Більша частина - це автомати Калашникова, 2 млн патронів до них, понад 80 кулеметів, більше десятка мінометів і протитанкове озброєння.

Це вже не перша військова допомога українській армії від Литви. Наприклад, минулого року українська армія отримала від литовського оборонного відомства більше 150 тонн боєприпасів, зокрема патронів до згаданих автоматів Калашникова. Тоді російське посольство у Вільнюсі висловило занепокоєння щодо такого кроку Литви, а також назвало його шкідливим для мирних ініціатив на Донабсі та порушенням міжнародних домовленостей щодо торгівлі зброєю. У Вільнюсі ж наголошують - там чітко дотримуються міжнародних правил та норм ЄС і виключно допомагають Києву відстоювати свій суверенітет.

З 2014 року Литва надає й іншу допомогу українській армії, зокрема медикаментами та тренуванням військових. Крім того, з осені 2014 року існує спільна Литовсько-польсько-українська бригада, що базується у польському Любліні.

Радянські і "натовські" стандарти.

У сучасних умовах будь-яка допомога важлива, адже Україні так чи інакше доведеться витратити гроші на таке озброєння. Україна все більше відчуває брак боєприпасів для стрілецької зброї, адже власного виробництва набоїв немає, а єдиний патронний завод залишився в Луганську. Відбувається реалізація плану, який пропонував президент Potomac Foundation Філіп Кербер у 2014-2015 роках - щоб сусідні країни з Центрально-Східної Європи передали Україні своє радянське озброєння й взамін отримували американське. Пропозиція полягала у тому, щоб країни, які раніше входили до Варшавського договору і згодом вступили до НАТО, віддали радянські зразки озброєнь Україні.

Перспективи співпраці України, Литви та Польщі

Перспективи відносин Польщі та України.

Які найбільш значущі події відбулися у польсько-українських відносинах останім часом?

Курс сучасної польської політики щодо України можна найкраще охарактеризувати як “утеча від доктрини Гедройця, але нездатність цього зробити.” Згадану доктрину впровадило коло післявоєнних інтелектуалів на чолі з Єжи Гедройцем, головним редактором мейнстрімного журналу *Kultura*. Якщо коротко, то доктрина гласить, що польський уряд повинен шукати примирення зі своїми сусідами та позбутися ревізіонізму у відношенні до України, Литви та Білорусі. Більше того, Польща має надати дружню підтримку цим державам та зміцнити їх зв’язки із Заходом, щоб обмежити російські імперіалістичні абміції. Сам Гедройць стверджував, що незалежна Польща не існуватиме без незалежної України (“*Bez niepodległej Ukrainy nie ma niepodległej Polski*”).

У цьому світлі, з одного боку, сучасна Польща намагається налагодити взаємовигідну співпрацю з Україною (яку вона також намагається “координувати” задля “спільного блага”) і самопроголошує себе (небезпідставно) найбільшим адвокатом України на Заході. З іншого боку, Україна переживає свою унікальну посткомуністичну трансформацію з численними розворотами у внутрішній та зовнішній політиці, які можуть йти врозріз із цілями її західного сусіда і створити для нього несподівані виклики. Крім того, активна та успішна східна політика приносить польським політичним акторам скромну користь. Пріоритетуючи співпрацю з Україною (замість, наприклад, Німеччини чи США), уряди та партії ризикують дуже швидко втратити виборчі симпатії. І, нарешті, у своїй зовнішній політиці, Польща грає в сьогодні в “команді ЄС.” Не всякі рішення Брюсселя щодо України сприймаються у Варшаві з ентузіазмом. Якщо таке стається, Польща займає нейтральну позицію щодо України й намагається не виглядати “поганим сусідом.”

Підбиваючи підсумки, сучасні польсько-українські відносини залежать, здебільшого, від трьох основних факторів:

- 1) співпадіння політичних ініціатив Брюсселя з національними/політичними цілями Варшави;

- 2) цілеспрямованість наближення України до Західних стандартів (тобто ефективність демократизації, якість впровадження ринкових та законодавчих реформ, тощо);
- 3) інтенсивність російської антипольської діяльності (або антиукраїнської діяльності, що становить загрозу для Польщі).

Політична карта, яка сьогодні добре працює для польських еліт — тобто, веде до посилення їхньої виборчої підтримки — це історія. Важливість останньої підкреслював український публіцист Богдан Осадчук ще у 1990-х роках. Багато жителів Польщі вимагають справедливості за злочини, скоєні українськими силами опору у 1940-х роках, а також ностальгують за втраченими територіями, які належали до польського суверенітету в міжвоєнний період. У свою чергу, українці не надто стурбовані цими питаннями, особливо жителі східної та південної частин країни. Натомість вони схильні “забути все” і пробачити полякам їхню імперську та репресивну політику, що сягає часів Середньовіччя. Українці ставлять пріоритетом вибудовування добросусідських відносин (майже) з нуля.

У світлі вищезазначеного слід розглядати нещодавню дискусію між президентами Володимиром Зеленським та Анджеєм Дудою щодо вшанування пам’яті польських та українських жертв із середини 20 століття, а також напруженість між українськими та польськими Інститутами національної пам’яті.

Інші питання, які впливають на сучасний польсько-український порядок денний, — це енергетичні відносини, відновлення територіальної цілісності України, розвиток транскордонної інфраструктури, інтеграція України до європейських та трансатлантичних структур та пом’якшення наслідків пандемії COVID-19 (Польща znana з продажів великої кількості вакцин Україні та вакцинації громадян України на її території, зокрема робочих мігрантів під час перетину кордону). Також варто підкреслити, що станом на 2020 рік, Польща стала третім за величиною торговим партнером України (після Китаю та Німеччини).

Окремо слід згадати роль Польщі в інавгураційному саміті Кримської Платформи (започаткований Україною механізм повернення анексованого півострова до її суверенітету шляхом координації зусиль її союзників) та урочистому параді, присвяченому 30-річчю незалежності України. На обох заходах, які відбулися 23-24 серпня 2021 року, Польщу представляв президент Дуда. Під час саміту, польська сторона підтримала необхідність подальшого тиску на Росію та ретельніший моніторинг її діяльності на

півострові. Під час параду незалежності, польські війська пройшли разом з українськими вздовж Хрещатика, головної вулиці Києва, а польські винищувачі F-16 пролетіли над містом. Репрезентація Польщі на параді була одною з найпотужніших (якщо не найпотужнішою) серед всіх європейських держав.

Однак, чесно кажучи, ситуація в Білорусі стоїть набагато вище у сучасному порядку денному зовнішньої політики Польщі, ніж відносини з Україною. Не згадуючи вже про внутрішньополітичні проблеми в Польщі, перш за все про кризу правлячої коаліції, яка відсуває відносини з Україною глибше у тінь політичної уваги.

Сучасна Польща веде обережну та витончену геополітичну гру: вона використовує структури ЄС та НАТО, щоб перетворитися на регіонального лідера (особливо починаючи з 2015 року, коли консервативна партія Право і Справедливість прийшла до влади). Яскравим прикладом цієї гри є Ініціатива Трьох Морів (ІТМ). Згадана Ініціатива дозволяє швидше й ефективніше розподілити кошти ЄС на побудову транспортної інфраструктури, систем зв'язку та постачання енергії на осі Північ-Південь, від Нордичних країн (Естонія) до Середземномор'я (Хорватія). Польща знаходиться в центрі цього ланцюга.

Військова й оборонна потужність Польщі ґрунтується на співпраці із США та НАТО. Проте проблеми з США виникають на тлі безкомпромісних реформ Варшави у сферах судової влади та ЗМІ, що завдає шкоди інтересам американського бізнесу. Зростає також і дипломатична напруга з новою президентською адміністрацією Джо Байдена (наприклад, недавнє небажання Варшави схвалити Марка Бжезінського як посла США в Польщі).

Україна віддавна сприймалася в Польщі як перспективний партнер, але її рідко запрошували у регіональні структури (спів-)ініційовані Варшавою. У 1990-тих, Україна намагалася вступити, але її не прийняли у Вишеградську Групу. Проект НАТО-Біс, запропонований президентом Лехом Валенсою, виявився нереалістичним й також не зміг глибше інтегрувати Україну в Захід. Мрії про регіональний альянс Intermarium (побудований навколо польсько-українського “двигуна”) ніколи серйозно не сприймалися політичними елітами жодної зі сторін. Нарешті, ІТМ здебільшого зосереджена на розподілі та адмініструванні коштами ЄС, до яких Україна не має прямого доступу.

Російська агресія в Криму та на Донбасі посилила польсько-українське співробітництво в галузі безпеки. Однак більшість заходів відбувається в структурах НАТО, а не в спеціалізованих двосторонніх (або тристоронніх) форматах, таких як ЛитПолУкрбриг чи Люблінський трикутник. Діяльність під егідою НАТО охоплює, перш за все, продажі озброєння, розвиток технологій, військову підготовку та інституційні контакти (обмін інформацією між органами державної безпеки).

З початком кризи в Україні, Польща тісно моніторила події, але поводитися обережно. У лютому 2014 року, Радослав Сікорський, тодішній міністр закордонних справ Польщі, був посередником у переговорах між парламентською опозицією та президентом Віктором Януковичем. Пізніше, коли вибухнула війна на Донбасі, українські волонтери масово ринулися до Польщі, щоб купити засоби захисту та транспорт для добровольчих батальйонів. Сьогодні офіційна Варшава послідовно виступає проти завершення російського проекту “Північний потік — 2,” який загрожує енергетичній безпеці України, й лобіює необхідність надати Україні План дій щодо членства в НАТО. У свою чергу, президент Дуда регулярно наголошує на терміновості відновлення українського суверенітету над окупованими територіями, зокрема Кримом (і тут можна згадати його позицію під час саміту Кримської Платформи).

Окремо слід згадати про ЛитПолУкрбриг. Це спеціалізована бригада, сформована в 2009 році, яка нараховує 4 500 військових з Литви, Польщі та України. Хоча бригада сертифікована як бойовий підрозділ за стандартами НАТО, вона передовсім важлива з політичних та стратегічних міркувань. Вона є своєрідною “військовою школою,” базованою в Польщі, в якій нова еліта української армії навчається та інтегрується у західні структури безпеки.

Яким чином Польща стала однією з найпопулярніших країн призначення для українських мігрантів? Як можна охарактеризувати внесок українців у сучасне польське суспільство?

Польща завжди була цільовою державою для багатьох українців. У 1990-х роках, приватні підприємці та торговці регулярно перетинали західний кордон України. В пост-2004 епоху, після розширення ЄС, українські робітники спокусилися більш високими зарплатами в Польщі; вони також ринулися заповнювати новостворені вакансії після того, як тисячі поляків емігрували до Великобританії.

Угода про асоціацію з ЄС, підписана в 2014 році, робить подорож українців до Польщі ще простішою. Однак характер міграції поступово змінюється. Так, частка робітників залишається незмінно високою, але їх віднедавна супроводжують ще й студенти та молоді підприємці. “Витік мізків” посилюється. Польща видається багатьом їхньою “ідеальною Україною” з кращими умовами для бізнесу, прозорим законодавством, привабливою освітою та зрозумілим культурним середовищем.

Зростання міграції до Польщі призводить до різкого збільшення кількості українських спільнот за кордоном. Навіть більше — деякі натуралізовані українці балотуються на посади в національних та місцевих урядах та адміністраціях.

За даними польської влади (статистики ZUS), у 2020 році в Польщі було зареєстровано понад 1,3 мільйона українців; понад пів мільйона з них сплатили податки того ж року, що стало помітним вливанням в бюджети різних рівнів. При цьому українці є частими жертвами структурного насильства в Польщі: вони регулярно зіштовхуються з бюрократичними перешкодами (зокрема повільними процедурами легалізації перебування), далеко не всі можуть скористатися польськими соціальними програмами.

Чи можна все ще назвати Польщу найпослідовнішим адвокатом України на Заході після перемоги консервативних сил на останніх виборах?

Незалежно від намірів та цілей, Польща не може повністю відректися від доктрини Гедройця. Дійсно, політика щодо України після 2015 року змінилася, але вона не могла кардинально змінитися. Три вищезгадані фактори, що визначають польсько-українські відносини, зберігають свою релевантність при кожному уряді.

Від 2015 року, після перемоги Закону і Справедливості, Польща стала “занадто правою,” щоб бути зразковим й високоефективним адвокатом України на Заході. Я вже не згадую про те, що Польща сама потребує адвокатів через болісну критику своїх реформ з боку Брюсселя чи Вашингтона. В цьому світлі деякі українські аналітики й політичні діячі вважають, що Литва нещодавно змінила Польщу як головного адвоката України (не в останню чергу тому, що литовці та українці не поділяють історій кровопролиття). Однак, навіть якщо останнє містить зерно правди, воно не означає, що Польща втратила свою стратегічну роль для України. Це також не означає, що польські дипломатичні зусилля — найбільшої держави на східному фланзі ЄС — слід як-небудь применшувати.

У середньостроковій перспективі історія все ж таки, скоріше за все, залишиться основним проблемним питанням у двосторонніх відносинах. Поступово історичні дебати знову перетекли із академічної сфери до політичної – і залишаться там на деякий час. Апелювання до історії не пов'язані із конкретними політичними партіями чи лідерами. Це довгостроковий виклик, який є частиною широкого та глибокого процесу, в якому країни є обоюдно залученими й взаємозалежними.

Розбудова чи перегляд засад національної ідентичності, до яких Україну значною мірою підштовхнула російська агресія, концентрується сьогодні на етносимволічних елементах, що включають мову, релігію, символи та історичні наративи. Більша увага до історії та залучення історії до національної розбудови запускають сході процеси у сусідніх країнах, включно із Польщею. Крім того, є інші фактори, що сприяють піднесенню чергової хвилі націоналізму у Східній Європі: зростання ксенофобії, сек'юритизація проблеми біженців і т.п. Збільшення популярності правих партій та підвищена увага до історії з боку політичних еліт, скоріше за все, стануть ключовими елементами політичної картини в країнах регіону. Такий розвиток подій, звичайно, збільшить шанси на продовження польсько-українських суперечок щодо історичних питань.

Як Польща, так і Україна зробили кроки, що погіршили ситуацію. У квітні 2015 року Верховна Рада України затвердила т.зв. «закони про декомунізацію», які передбачають відповідальність для тих, хто заперечуватиме героїзм захисників України. Цей крок був негативно сприйнятий Варшавою, особливо зважаючи на те, що закони були прийняті того самого дня, коли президент Польщі виступив у Раді із промовою, де наголосив на бажанні Польщі мати добрі стосунки із Україною. У 2016 році Сейм Польщі одностайно прийняв резолюцію, що проголошує Волинську трагедію геноцидом поляків. У 2017 році Україна заборонила польські роботи з ексгумації на своїй території у відповідь на демонтаж пам'ятника УПА в польському селищі Грушовіці. У 2018 році Сейм прийняв поправки до закону про Польський інститут національної пам'яті, які дозволяли кримінальне переслідування за заперечення «злочинів українських націоналістів» у 1925-1950 роках.

Політичний вимір історичних конфліктів, скоріше за все, ставатиме все сильнішим у двосторонніх відносинах. Поки що зовсім не схоже, що якась із сторін готова до чергового примирення. Більше того, для політичних еліт обох країн активізація суперечностей навколо національних символів може навіть здаватися вигідною. Однак в довгостроковій перспективі готовність

прийняти відмінності у поглядах та певний рівень взаємної довіри дозволять обом державам отримати більше. Концентрація уваги на більш прагматичних питаннях та поступки в питаннях історичних там, де це тільки можливо – можуть стати початковим принципом для такої стратегії.

Безпеку необхідно тримати в центрі уваги. Польща та Україна мають реалістично оцінювати й глибоко розуміти інтереси одна одної, а українцям варто особливу увагу звертати на відмінності у сприйнятті загроз. Безпекове становище Польщі набагато краще, і порядок денний у сфері безпеки двох держав відрізняється, хоча й стратегічне бачення багато в чому спільне. Україні потрібно прагнути радше прагматичної співпраці, ніж ідеологічної вмотивованої дружби. Для цього є широкі можливості: обидві країни сприймають одна одну як стратегічних партнерів та друзів, і у відносинах між ними немає серйозних причин для конфронтації. Україна може допомогти Польщі збільшити вагу Східного партнерства у спільних політиках ЄС; а Польща може далі підтримувати Україну на шляху до членства в НАТО та ЄС.

Ініціативи у сфері регіональної безпеки також можуть стати платформами для двосторонньої співпраці. Надання більшого значення українським питанням у порядку денному Вишеградської групи або Ініціативи трьох морів може бути корисним для обох держав.

Те саме можна сказати і про спільні зусилля щодо зміцнення енергетичної безпеки регіону. Диверсифікація постачань природного газу, розширення можливостей постачання скрапленого газу, покращення енергоефективності – все це є пріоритетами для обох країн.

Перспективи співпаці з Литвою.

Враховуючи максимальне сприяння і підтримку, яку отримує Україна з боку Литовської Республіки, Києву варто уважно вивчити литовський досвід трансформації та євроінтеграції, щоб визначити пріоритетні сфери подальшого співробітництва між державами. Зокрема, варто звернути увагу на транспарентність судової системи Литви, яка визнається однією з найкращих загалом в ЄС. Слід узяти до уваги досвід стратегічного планування та реформування податкової системи, а також реформу управління державних компаній. З метою ефективнішого та прозорого використання надходжень у державний бюджет доцільно вивчити досвід Національного офісу аудиту Литовської Республіки. Задля кращої імплементації УА з ЄС слід врахувати досвід імплементації спільного правового доробку та пройденого Литвою переговорного процесу на шляху вступу до ЄС.

МЗС України слід звернути увагу на литовський досвід реалізації економічної дипломатії, звернувши особливу увагу на роль МЗС Литви як координатора зовнішньоекономічної діяльності та на принципи діяльності Enterprise Lithuania (вихід вітчизняного бізнесу на світові ринки) та Invest Lithuania (залучення інвестицій).

Міністерству закордонних справ України спільно з Міністерством екології та природних ресурсів України та профільними комітетами Верховної Ради слід виробити узгоджену позицію щодо будівництва Островецької АЕС у Білорусі. Спираючись на неї, президенту України потрібно ініціювати тристоронню зустріч за участі президента Литовської Республіки та президента Білоруської Республіки з метою знайдення конструктивного рішення щодо будівництва АЕС. Важливо, щоб Україна, яка пережила аварію на Чорнобильській АЕС, реагувала на численні порушення, пов'язані із запуском нової атомної станції в регіоні не мовчанням, а жорсткою позицією.

Екологічна реформа вважається однією з найефективніших у Литві і демонструє позитивну роль ЄС в її імплементації. Оскільки екологічний блок є одним із найчутливіших у рамках імплементації УА з ЄС, то профільному українському міністерству, а також українським екологам слід активніше використовувати литовський досвід і запрошувати литовців

як консультантів. Зокрема, Литва вважається країною з найкращим рівнем захисту лісів. З огляду на розвиток меблевої індустрії у цій країні, українським політикам слід також придивитися до литовського досвіду і дізнатися, як можна розвивати промисловість, зберігати ліси і не порушувати міжнародних угод, запроваджуючи протекціоністські мораторії.

Енергетична реформа, яку провела Литва протягом кількох останніх років, не тільки привела до диверсифікації поставок, а й до диверсифікації джерел енергії. Зростання частки біоенергії в структурі енергетичного ринку країни — це також литовське know-how, яке варто запозичити українським містам і містечкам. Приклад Литви має переконати Київ, що дати зелене світло відновлювальним джерелам енергії — це забезпечити повну енергетичну незалежність країни.

Позитивний досвід військової співпраці в рамках створення ЛИТПОЛУКРБРИГ та участь у спільних навчаннях можна використати під час розширення регіональної співпраці задля зміцнення безпекової ситуації в Центрально-Східній Європі. Зокрема, залучення України до форматів нордично-балтійської співпраці за сприяння Литви є також бажаним. Досвід українських військовиків, отриманий в АТО, натомість може бути запозичений Литвою та врахований для оперативного планування в регіоні.

Україні, яка розраховує на допомогу Литви під час виходу на європейські ринки, слід уважно вивчити литовську ділову культуру. Вона базується на змагальності і не толерує протекціонізму. Водночас, Києву важливо зрозуміти, що половинчасті реформи зменшують привабливість українського ринку (який визначається наразі як потенційно привабливий) і також зменшують потенціал розвитку проекту «Viking». Тож Литва, експорт якої становить важливу частку ВВП, навряд чи може собі дозволити довго чекати, доки Україна нарешті оцінить потенціал двосторонньої економічної співпраці і переорієнтується на інші ринки.

Для покращення торговельної та економічної співпраці між державами слід опрацювати пріоритетні напрямки співробітництва. Перспективними на сьогодні виглядають проекти, пов'язані з розвитком новітніх технологій. Литва славиться лазерними технологіями та робить важливі кроки в нанотехнологіях, що є результатом співпраці між бізнесом та науковими осередками. Залучення України в ці проекти може бути взаємокорисним. Слід також звернути увагу на співпрацю в ІТ-сфері. Попри те, що Естонія є лідером із залучення українських спеціалістів в ІТ-проекти, Литва за

належного позиціювання також може привабити українських розробників, зокрема, своєю програмою підтримки стартапів.

Спільне минуле — це той об'єднавчий фактор, який зближує українське та литовське суспільство. Розвиток освітніх та культурних проектів має тривати далі. Бажано, щоб і Україна фінансово долучалася до їхньої реалізації й усунула усі технічні перешкоди, які гальмують повноцінний обмін студентами між країнами. Профільному міністерству слід також докласти зусиль, щоб поінформувати українські університети про можливість відкриття кафедри литовської мови, і в такий спосіб зрушити з місця давно назрілу потребу запровадження літуаністики в Україні.

З метою кращої координації співпраці між суспільствами обох держав, а також задля ефективнішого використання досвіду Литви на ниві євроінтеграції, українським та литовським експертам слід створити спільний проект з аудиту уже наданої Литвою допомоги, моніторингу проектів, які відбуваються, та з виявлення потенційно важливих сфер для співпраці. Голос незалежних експертів сприятиме кращій реалізації двосторонньої співпраці та контролю над виконанням узятих на себе Україною зобов'язань.

Ухвалена наприкінці серпня 2016 року в Дубровнику Декларація країн Центрально-Східної Європи започаткувала новий формат співпраці між країнами регіону, який лежить між трьома морями — Балтійським, Чорним та Адріатичним. Попри те, що президент України не був серед підписантів цього документу, є усі підстави очікувати його участі в наступній зустрічі лідерів країн у Вроцлаві у 2017 році. Оскільки ця співпраця Ухвалена наприкінці серпня 2016 року в Дубровнику Декларація країн Центрально-Східної Європи започаткувала новий формат співпраці між країнами регіону, який лежить між трьома морями — Балтійським, Чорним та Адріатичним. Попри те, що президент України не був серед підписантів цього документу, є усі підстави очікувати його участі в наступній зустрічі лідерів країн у Вроцлаві у 2017 році. Оскільки ця співпраця.

Україні варто підтримувати багатосторонні контакти на рівні міністерств закордонних справ за участі Литви. Зокрема, слід заохочувати спільні візити міністрів закордонних справ до України (наприклад, продовження започаткованого в квітні 2013 року формату візиту міністрів закордонних справ Литви, Польщі, Нідерландів та Данії). Також є потенціал у розвитку литовсько-шведських ініціатив в Україні, про що свідчив спільний візит міністрів закордонних справ Литви та Швеції до Києва в листопаді 2015 року. Такі формати із залученням прихильниці України Литви та

представників україноскептичних країн, наприклад, Нідерландів, може сприяти становленню конструктивного діалогу і бути додатковим майданчиком для зміцнення позицій нашої держави в ЄС.

Українському політикуму слід повчитися консолідації у литовських політичних сил, які, попри різне ставлення до окремих питань внутрішньої політики, завжди знаходили консенсус стосовно найважливіших для держави питань — реформування та вступу до НАТО і ЄС, а також проукраїнської політики литовського уряду, що завжди були серед них. Окрім того, українським політикам також слід перейняти досвід налагодження персональних контактів із литовськими політиками, що сприятиме не тільки соціалізації, а й кращому розумінню механізмів роботи політичних систем у Литві (та ЄС загалом). Недоцільно й надалі обмежувати контакти з литовцями лише офіційними зустрічами та організованими литовською стороною візитами.

З метою ефективнішого протистояння «гібридній війні» та російській пропаганді в регіоні Україні спільно з Литвою та Польщею слід ініціювати створення російськомовного телеканалу для трансляції в Центральній та Східній Європі. Розмови про це уже велися між Києвом та Вільнюсом, але поки що ідею не реалізовано. Для успішного розвитку проекту до участі в ньому варто запросити й інші країни регіону.

Висновок.

Ґрунтуючись на консолідованому баченні сторонами того, що Люблінський трикутник активно розвивається та охоплює все нові ділянки взаємодії трьох країн на всіх рівнях – урядовому, парламентському, громадянського суспільства, беручи до уваги політичну ситуацію і прагнучи сприяти тіснішій співпраці сторін і розвитку Люблінського трикутника, загалом можна запропонувати й акцентувати декількох речах.

Проведення тристоронніх зустрічей глав МЗС (а у перспективі – глав урядів та держав) має супроводжуватися залученням парламентарів, представників бізнес-спільнот (як із середовища ЛТ, так і ширшого – з ЄС, США, Великобританії, Канади тощо), урядових кіл та донорів й інвесторів (з можливістю залучення третіх зацікавлених сторін – держав та приватних інвесторів). Відповідний діалог може закласти підвалини формуванню тристороннього Центру/Фонду сприяння діловій (інвестиційній, торговій, виробничій) активності.

Беручи до уваги поточний тренд на спеціалізацію регіональних утворень, слід визначитися з флагманськими проєктами та ініціативами й уникати розпорошення зусиль/ресурсів у напрямках, що вже втілюються в рамках альтернативних ЛТ структур та домовленостей (на кшталт Угоди про асоціацію). Водночас пріоритетними мають залишатися проєкти, які слугують втіленню пріоритетів європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Флагманські ініціативи та пріоритетні проєкти мають бути конкретизовані на рівні тристоронніх програм та відповідних національних планів, які дозволять визначити спільні знаменники для держав-учасниць ініціативи і водночас мінімізувати ризик появи розбіжностей у політичних та економічних пріоритетах ЛТ. Провідна роль у формуванні та моніторингу виконання відповідних програм має покладатися на національних координаторів Люблінського трикутника, що передбачає підсилення спроможності їхніх офісів, наділення їх функцією ведення моніторингу ситуації у ЛТ та імплементації рішень ЛТ, оцінки концептуальної спроможності проєктів та підтримки/сприяння проєктом діловим ініціативам, підготовки широких пропозицій зі зміцнення і розвитку ЛТ та його взаємодії з партнерами – представниками третіх сторін. Кожен пріоритет при цьому повинен мати свій календарний і ресурсний план, відповідальних відомчих координаторів.

Дипломатичні консультації держав ЛТ мають бути переведені на постійну основу, у т.ч. як на тристоронньому рівні, так і на полях зустрічей в інших регіональних форматах.

Розвиток Центру протидії дезінформації має передбачати не лише тристоронню міждержавну координацію, але й налагодження його взаємодії з відповідними структурами НАТО та ЄС.

Сенситивним і водночас перспективним напрямом взаємодії могло б стати питання національних меншин, зокрема, розробка заходів із запобігання використанню меншин як інструменту гібридного впливу Росії.

Видається доречним подальше посилення діалогу і співпраці безпекових, правоохоронних та оборонних відомств ЛТ (та залучення до такої співпраці структур ЄС та НАТО). Загалом розуміння спільної історичної спадщини (сповненої як драматичних моментів, так і періодів піднесення), спільних і суголосних з загальноєвропейськими цінностей, цілей і долі народів Люблінського трикутника і їх держав спонукає до єднання політикуму цих держав задля забезпечення добросусідства, активної взаємної підтримки – союзництва, спільної історичної перспективи та поглибленої європейської інтеграції. Відтак лідери держав ЛТ мали б докладати зусиль для формування та посилення ідентичності цієї структури, уникати її дискредитації як внаслідок міждержавних суперечностей, так і під впливом третіх сторін. Уникнення спекуляцій навколо цілей ЛТ передбачає забезпечення його прозорості та відкритості до співпраці з третіми сторонами, першим кроком у забезпеченні якої мало б стати долучення до формату у якості спостерігачів ЄС (як природного континентального інтеграційного центру), США (як глобального актора та контрибутора демократичного та безпекового розвитку ЦСЄ) та Японії (актора, що впроваджує власну глобальну політику) .

Список використаних джерел.

1. Szujski J. Historii polskiej treściwe opowiedzianej ksiąg dwanaście. Wydanie nowe. Warszawa, 1889.
2. Bobrzyński M. Dzieje Polski w zarysie. Warszawa: Wyd. III., 1890. T. 2.
3. Halecki O. Przyłączenie Podlasia, Wołynia i Kijowszczyzny do Korony roku 1569. Kraków, 1915.
4. Kaminski S. A. Historia Rzeczypospolitej wielu narodów, 1505-1795. Obywatele, ich państwa, społeczeństwo, kultura. Lublin, 2000.
5. Kempa T. Ziemie ruskie inkorporowane do Korony 1569 r. - odrębności prawnoustrojowe i postawy polityczne szlachty ukraińskiej do połowy XVII w. Rzeczpospolita w XVI-XVIII wieku / pod red. B. Dybasia, P. Hanczewskiego, T. Kempy. Toruń, 2007.
6. Kiaupa Z., Kiaupienie J., Kuncевичus E. Historia Litwy od czasów najdawniejszych do 1795 r. Warszawa, 2007.
7. Rachuba A., Kiaupienie J., Kiaupa Z. Historia Litwy. Dwugłos polsko-litewski. Warszawa, 2008.
8. <https://www.kmu.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-ministriv-zakordonnih-sprav-ukrayini-respubliki-polshcha-ta-litovskoyi-respubliki-shchodo-zasnivannya-lyublinskogo-trikutnika>
9. <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3101846-lublinskij-trikutnik-viznaciv-odnim-iz-prioritetiv-protidiu-gibridnim-zagrozmam-rf.html>
10. <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3101846-lublinskij-trikutnik-viznaciv-odnim-iz-prioritetiv-protidiu-gibridnim-zagrozmam-rf.html>
11. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz2/organizations.asamblea_members?asamblea=574
12. <https://mfa.gov.ua/events/ministri-zakordonnih-sprav-ukrayini-litvi-ta-polshchi-provedut-pershu-zustrich-lyublinskogo-trikutnika>
13. <https://www.kmu.gov.ua/news/dmitro-kuleba-lyublinskij-trikutnik-odin-z-klyuchovih-elementiv-novoyi-bezpekovoyi-strategiyi-ukrayini>
14. <https://suspilne.media/186784-mi-z-ukrainou-borrel-ozvuciv-poziciu-es-na-tli-zagrozi-vtorgnenna-rosii/>

15. <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-utverdzhuyetsya-v-rolu-aktivnoyi-ta-vplivovoyi-derzhavi-centralnoyi-yevropi>
16. <https://www.facebook.com/UkraineMFA/posts/4355295474524339/>
17. <https://poland.mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-lyublinskij-trikutnik-ce-yaskravij-priklad-novogo-trendu-mizhnarodnoyi-politiki>
18. <https://poland.mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-lyublinskij-trikutnik-ce-yaskravij-priklad-novogo-trendu-mizhnarodnoyi-politiki>
19. <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
20. <http://ukrpohliad.org/analytics/polska-analotyka-moskva-pravi-radykaly-i-propaganda.html>
21. <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-mi-pracyuyemo-nad-chotirmanovimi-podiyami-lyublinskogo-trikutnika-v-tilyuyuchi-proaktivnu-zovnishnyu-politiku-v-regioni>
22. <https://www.mil.gov.ua/news/2014/09/19/pidpisano-ugodu-shhodo-stvorenniya-spilnoi-litovsko-polsko-ukrainskoi-brigadi/>
23. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3275534-tri-meci-2021-v-ukraini-projdu-vijskovi-navcanna-z-polseu-litvou-ta-ssa.html>
24. <https://kontrakty.ua/article/184671>
25. <https://mfa.gov.ua/news/spilna-zayava-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebi-ta-ministra-zakordonnih-sprav-polshchi-zbignyeva-rau-shchodopivnichnogo-potoku-2>
26. <https://www.radiosvoboda.org/a/news-pivnichnyj-potik-2-zalezhnist-vid-rosiji/31421802.html>
27. <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/229-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polysheju>
28. <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/229-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polysheju>
29. <https://mfa.gov.ua/news/dorozhnya-karta-spivrobitnictva-mizh-ukrayinoyu-litovskoyu-respublikoyu-ta-respublikoyu-polshcha-v-ramkah-lyublinskogo-trikutnika>
30. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3275534-tri-meci-2021-v-ukraini-projdu-vijskovi-navcanna-z-polseu-litvou-ta-ssa.html>

31. <https://www.slovoidilo.ua/2022/12/11/novyna/polityka/lytva-vzhe-nadala-ukrayini-vijskovu-pidtrymku-280-mln-yevro>
32. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3592173-litva-nadast-ukraini-novij-paket-vijskovo-dopomogi.html>
33. АУДИТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ: УКРАЇНА - ЛИТВА , Олена Бетлій 2016
34. Пасічник М. С. Історія України: державницькі процеси, про звіт культури та політичні перспективи. Київ : Знання, 2006.
35. Білоус Н. О. Люблінська унія 1569 р.: історіографічні погляди та інтерпретації (до 440-річчя Люблінської унії). Український історичний журнал. 2010.
36. Шевченко О.М. Концепція «Міжмор'я» в сучасних гео політичних умовах. Міжнародні відносини, серія «Політичні науки». 2016.
37. Центр ADASTA Люблінський трикутник: що передбачає новий формат тристоронньої співпраці?
38. https://lb.ua/news/2022/03/14/509457_kraini_lyublinskogo_trikutnika.html
39. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-42156868>